

Innst. O. nr. 72

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra næringskomiteen

Ot.prp. nr. 25 (2006-2007)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om reindrift (reindrifftsloven)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen legger med dette fram forslag til ny reindrifftslov.

Det foreslås endringer i forhold til dagens rettstilstand når det gjelder de interne forhold i næringen. Bestemmelsene i reindrifftsloven av 1978 vedrørende dette har stort sett stått uendret siden loven trådte i kraft 1. juli 1979. Endringene i reindrifftsloven må ses i forhold til Regjeringens og Stortingets overordnede mål for reindrifftspolitikken, dvs. en økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig reindrift. En viktig premiss for arbeidet med lovforslaget har vært at reindrifften er avhengig av de biologiske ressursene, og at bruken av disse må være bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Forslagene til endringer i loven er utformet på en slik måte at den bedre støtter opp om disse målene. I dette ligger en lovmessig ramme som sikrer større grad av internt selvstyre i næringen. Etter Regjeringens vurderinger er dette nødvendig for å få bedre måloppnåelse.

Til grunn for forslaget ligger utredning fra Reindrifftslovutvalget avgitt 15. mars 2001 (NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindrifftsloven), uttalelser i høringen, synspunkter framkommet under de gjennomførte konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL), samt generelle rettspolitiske føringer.

Departementet har, i tråd med Reindrifftslovutvalgets forslag, lagt vekt på kulturen og tradisjonene innenfor reindrifften så langt dette har vært forenlig

med de hensyn en reindrifftslov skal ivareta. Det arbeidsmessige fellesskapet "siida" har fått en sentral plass, og foreslås å erstatte dagens driftsenhetsbegrep. Det foreslås åpnet en adgang til å etablere sideordnet rekrutteringsandel for å gi mulighet for smidige generasjonsoverganger. Videre har det vært lagt vekt på å sikre et grunnlag for den enkelte reindrifftsutøvers rettssikkerhet.

Departementet har hatt fokus på likestillingsmessige spørsmål. Norges forpliktelser i henhold til FNs kvinnekonvensjon, som nå er vedtatt inkorporert i norsk rett, har vært lagt til grunn.

Ordringen med reinbeitedistrikter foreslås videreført, men distriktsstyret rendyrkes som et privatrettslig organ. Utarbeidelse av bruksregler for distriktet blir en av distriktsstyrenes viktigste oppgaver. Bruksreglene skal gi nærmere bestemmelser om forvaltning av distriktets ressurser hvor bestemmelser om beitebruk og reintall vil være særlig viktig.

En hovedtanke med forslaget er at reindrifften i utgangspunktet ikke skal behøve å være gjenstand for myndighetenes oppmerksomhet gjennom offentligrettslige reguleringer og vedtak. De private aktører må selv forventes å kunne finne fram til fornuftige og langsiktige løsninger. I den forbindelse foreslås det en bestemmelse om utenrettslig konfliktløsning ved mekling.

Ressursgrunnlaget og hensynet til øvrige samfunnsinteresser vil likevel kunne kreve tiltak fra myndighetenes side fordi det ut fra omstendighetene må anses som et offentlig anliggende. Det samme vil kunne være tilfellet der hvor den interne samhandling i reindrifften ikke fungerer, og man står overfor situasjoner som ikke kan løses uten myndighetenes mellomkomst. Det er utformet sanksjonsbestemmelser som etter omstendighetene skal kunne nyttes i ulike situasjoner.

Når det gjelder organiseringen av den offentlige forvaltning på området, foreslår departementet at dagens ordning videreføres inntil videre. På denne bakgrunn er det også hensiktsmessig å utsette spørsmålet om opprettelse av et eget reinoppsyn.

Det er foretatt en redaksjonell gjennomgang og opprydding i loven. Dette har ført til at departementet, i tråd med utvalgets forslag, har funnet det mest hensiktsmessig å fremme forslag om en ny lov. Lov om reindrift av 9. juni 1978 nr. 49 forutsettes dermed opphevet fra ikrafttredelsestidspunktet for den nye loven.

Et nytt samerettsutvalg ble oppnevnt i 2001. Utvalget skal utrede spørsmålene omkring den samiske befolknings rettslige stilling når det gjelder retten til, og disponering og bruk av land og vann, i de samiske områdene utenfor Finnmark fylke. Særlig skal reindriften arealbruk og rettigheter vurderes. Det har til grunn for fastsettelsen av Reindriftnutvalgets mandat ligget en forutsetning om at de mer grunnleggende rettighetsmessige spørsmål skal vurderes av det nye samerettsutvalget.

Stortinget vedtok finnmarksloven i 2005. Etter departementets vurdering får bestemmelsene i finnmarksloven ikke i noen særlig grad betydning for de forhold som omhandles i denne proposisjonen.

I arbeidet med ny lov har departementet hatt flere konsultasjonsmøter med Sametinget og NRL. Etter Regjeringens syn har konsultasjonene vært både omfattende og uttømmende. Det redegjøres nærmere for innholdet i konsultasjonene i proposisjonen.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

I forbindelse med reindrifftavtaleforhandlingene for avtaleåret 1998/1999 fremmet NRL krav om nedsetting av en reindrifftlovkommisjon for en generell gjennomgang av reindrifftloven. I de påfølgende drøftelser ble man enige om å igangsette et revisjonsarbeid for så vidt gjaldt bestemmelser vedrørende styring, forvaltning og interne forhold i næringen. Det ble forutsatt at mer grunnleggende rettighetsmessige spørsmål skulle behandles av et nytt samerettsutvalg. 5. november 1998 nedsatte Landbruksdepartementet et lovutvalg som avgav sin utredning 15. mars 2001. Utredningen er trykket som NOU 2001:35.

1.3 Høring og konsultasjoner

Reindrifftlovutvalgets utredning ble ved Landbruksdepartementets brev av 1. mars 2002 sendt på høring. Landbruksdepartementet tok for sin del også opp et spørsmål om loven burde inneholde en særskilt bestemmelse om overordnet myndighets instruksjonsmyndighet og omgjøringsadgang i forhold til underordnede myndigheter og vedtak fattet av disse.

Etter avtale med departementet behandlet Sametinget saken etter at øvrige høringsuttalelser forelå. Høringsinstansene er gjennomgående positive til forslagene. Mange presiserer at loven må legge et grunnlag for en forsvarlig ressursforvaltning. Forslaget om overføring av forvaltningsoppgaver på regionalt nivå til fylkesmannen blir stort sett avvist av reindriftnæringen og Sametinget. Andre vurderer forslaget positivt.

Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget ble ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 stadfestet at skal gjelde for hele statsforvaltningen. Revisjon av ny reindrifftlov faller klart innenfor de saker som det skal konsulteres om.

Det er avholdt totalt syv konsultasjoner etter Regjeringens tiltredelse. I tillegg har det vært kontakt på administrativt nivå. Etter hvert ble forslag til lovtekst lagt fram som grunnlagsmateriale for konsultasjonsmøtene. Etter at konsultasjonene var ferdig avsluttet i juni 2006, utarbeidet departementet et nytt lovutkast som ble oversendt Sametinget for behandling i Sametingets plenum. NRL ble også gitt anledning til å komme med sine merknader til siste utkast. Et proposisjonsutkast ble ferdigstilt etter at lovutkastet var behandlet av Sametingets plenum, og deretter sendt på departementshøring. Det er Regjeringens holdning at konsultasjonsprosedyrene ikke innebærer at selve lovproposisjonen skal være gjenstand for konsultasjoner. Det er selve lovteksten som det skal konsulteres om. Sametinget har ytret ønske om å få seg forelagt mer materiale, og særlig merknadene til loven. Etter departementets vurdering hadde Sametinget det grunnlag som skulle til for at saken kunne forberedes for politisk behandling.

Et sentralt punkt som det har vært uenighet om, er statens muligheter for ressurskontroll.

1.4 Reindriften i dag

Totalt foregår det reindrift i nærmere 140 av landets kommuner, og på et areal som brutto utgjør om lag 40 pst. av landarealet i Norge eller ca. 140 000 km².

Den samiske reindriften er administrativt delt inn i 6 reinbeiteområder. Disse er Øst-Finnmark, Vest-Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområder. Det foregår også samisk reindrift i Trollheimen. Reindriften her har sitt særlige rettsgrunnlag i form av avtaler med grunneierne og ekspropriasjonsvedtak.

De samiske reinbeiteområdene er delt inn i reinbeitedistrikter. Ved utgangen av driftsåret 2005/2006 var det totalt 82 reinbeitedistrikter, fordelt på 72 sommer- og helårsbeitedistrikter og 10 distrikter som brukes til vår-/høst- og vinterbeiter. De siste årene

har det totalt vært ca. 110 sommersiidaer og ca. 150 vintersiidaer.

Siidaene omfatter én eller flere driftsenheter. Innenfor hver driftsenhet er det som oftest flere reiniere med hvert sitt reinmerke. Det var totalt 578 driftsenheter i næringen per 31. mars 2005, hvorav 9 enheter var registrert uten rein. I overkant av 2 850 personer er tilknyttet disse driftsenhetene. Hovedtyngden av den samiske reindriften finnes i Finnmark, med 417 driftsenheter og drøyt 2 100 personer per 31. mars 2005.

Ved utgangen av driftsåret 2004/2005 var det i næringen totalt registrert ca. 232 000 rein i vårflokk (før kalving), hvor over 70 pst. var hjemmehørende i Finnmark. Reineierne oppga at ca. 18 000 av de merkede kalvene (ca. 15 pst.) og ca. 20 000 voksne dyr (ca. 9 pst.) gikk tapt i løpet av driftsåret 2004/2005. Reineierne leverte totalt ca. 88 000 dyr til slakteri, tilsvarende en totalproduksjon på 9,0 kg per rein i vårflokk.

Parallelt med reintallsøkningen på 1970- og 1980-tallet, men også videre utover 1990-tallet, ble det dokumentert en sterk reduksjon i lavbeitene i Finnmark, og da særlig på vår- og høstbeitene. Foreløpige resultater fra de siste undersøkelsene på Finnmarksvidda viser at i områder med høy beitebelastning er lavbeitene fortsatt slitt, mens i områder med relativt lavere reintetthet har lavbeitene tatt seg opp.

I de senere årene har rovdyrtapene i mange områder ligget på et fra næringen sett uakseptabelt høyt nivå. Det er en stor utfordring for næring og ansvarlige myndigheter å finne løsninger som reduserer rovdyrtapene, og som sikrer en opprettholdelse av den tradisjonelle nomadiske reindriften.

Reinbeitearealene er under et stadig press fra andre arealbrukere. Forholdet til annen utnyttelse av utmarksarealer blir derfor lett konfliktfyllt.

Reindriftsrettens geografiske utstrekning er et tema som særlig har stått sentralt i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde de senere år. Riast Hylling og Femunden reinbeitedistrikter har siden fremmet søknader om ekspropriasjon av beiterett for rein i de områder som er omfattet av henholdsvis Høyesteretts avgjørelse i Aursundensaken og i Korssjøfjellsaken. Som en oppfølging av ekspropriasjonssøknadene har Landbruks- og matdepartementet oppnevnt et bredt sammensatt forhandlingsutvalg som forhandler med de berørte grunneierne om reinbeiteavtaler i de aktuelle områdene.

1.5 Gjeldende rett

Reindriften som særskilt og tradisjonell samisk næring og kulturform bygger på sedvane og bruk i alders tid, og har særskilt rettslig vern, jf. Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urbefolkninger og minoriteter.

Det er i dag anerkjent i norsk rett at reindriften har sitt selvstendige rettsgrunnlag uavhengig av loven, basert på den bruk som har vært utøvd i de områder reindrift har foregått fra gammel tid. Loven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere beskrivelse av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. I Høyesteretts plenumsdom i den såkalte Selbusaken konstaterte Høyesterett at reindriftsretten er en selvstendig rett hvor rettsgrunnlaget er alders tids bruk. Det er videre gjennom rettspraksis fastslått at reindriftssamenes rettigheter nyter ekspropriasjonsrettslig vern.

I 1999 ble lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedtatt. For reindriften er det særlig artikkel 27 som har betydning fordi den berører vern av det materielle grunnlaget for samisk kultur, herunder rettsvernet for samisk reindrift. Denne artikkelen, sammen med ILO-konvensjonens bestemmelser, er med på å sette begrensninger for hvilke inngrep og tiltak som kan foretas overfor reindriften.

Behovet for lovendringer

Reindriftslovutvalget tar i sin utredning blant annet opp det forhold at bestemmelsene i 1978-loven som gjelder de interne forhold i reindriften, er utformet slik at det er et stort rom for skjønn i avgjørelsen av de enkelte spørsmål. Loven bygger på det syn at vedtaksorganene, enten det er distriktsstyret, områdestyret, Reindriftsstyret eller departementet, står temmelig fritt til å organisere reindriften på den måten som stemmer med den til enhver tid rådende politikk. Det er f.eks. opp til myndighetene innenfor lovens rammer og formål å avgjøre distriktsinndeling, tildeling av driftsenheter og reintall osv. basert på vurderinger om hva som finnes hensiktsmessig og forsvarlig.

Videre pekes det på at det er få regler i loven som sier direkte noe om rettigheter og plikter reineierne imellom. Loven kan gi inntrykk av at det er først gjennom vedtak av myndighetene i konkrete saker at reineierne har plikt til å overholde lover og regler.

En hovedinnvending mot dagens lov har således vært at den i for stor grad har en "norsk" innfallsvinkel og at den ikke fungerer på en tilfredsstillende måte i en reindriftssamisk kontekst. Behovet for lovendringer knytter seg slik til et behov for å utforme bestemmelser for de interne forhold i reindriften som treffer bedre enn gjeldende lov. Videre er det behov for visse endringer ut fra likestillingsmessige betraktninger. Etter departementets syn må forvaltnings-spørsmålene ses i forbindelse med en mer generell avklaring av spørsmålet om Sametingets myndighet og innflytelse.

1.6 Reindriftslovutvalgets forslag

Utvalgets generelle vurderinger

Dagens lov avspeiler ikke i tilstrekkelig grad de rettigheter utøverne har i forhold til hverandre. En oppfatning om at alle innenfor næringen har de samme rettigheter til bruk av det tilgjengelige reinbeiteareal, og at det er opp til forvaltningsorganenes frie skjønn å foreta de inndelinger og begrensninger som er nødvendige for å få en velordnet reindrift, er ikke i samsvar med hvordan utøverne selv oppfatter de interne forhold. Reglene må derfor ta utgangspunkt i de tradisjoner og sosiale strukturer som næringen hviler på, og forankre rettigheter og plikter til disse. Myndighetenes rolle vil med dette kunne bli noe annerledes enn det som er forholdet i dag.

Utvalget har sett det som svært viktig å gi siidaen en mer fremtredende plass i lovgivningen. Utvalget vil videre beholde distriktsordningen, dog slik at distriktsstyret ikke lenger skal ha offentligrettslige oppgaver. Likeledes vil utvalget beholde ordningen med en ansvarlig enhet. En stor utfordring har vært å utforme regler som skaper sammenheng mellom ansvarlig enhet, siida og distriktsorganisering. Får man ikke til en slik sammenheng, vil man fortsatt få problemer med ressursforvaltningen. Lovutvalget har sett det som nødvendig med en redaksjonell revisjon av 1978-lovens oppbygging, og kommet til at en revisjon bør munne ut i forslag til en ny reindriftslov. Det er bare de regler som omfattes av utvalgets mandat, som innholdsmessig er blitt vurdert av utvalget.

Utvalget mener videre at tilskuddsordningen må gjennomgås nærmere for å skape større rettssikkerhet for den enkelte reineier, og at det i tillegg er nødvendig med kunnskap om samisk reindrift hos de myndigheter som skal treffe avgjørelser av betydning for reindriften.

Siida

Etter reindriftssamisk forståelse innebærer det å kalle noe for en siida at det eksisterer en reinflokk, at reinflokken holdes samlet og at det foregår aktiv gjeiting/vokting, og at det i alminnelighet deltar en eller flere reindriftsfamilier med sine rein i fellesskapet. Siidaen er ikke bare et arbeidsfellesskap, men også det sentrale grunnlag for tradisjonell bruk av reinbeiteområdene.

Utvalget har foreslått regler som tar hensyn til så vel sommersiida som vintersiida. I de foreslåtte reglene for distriktsstyret er det forutsatt at alle sommersiidaene (geasseorohat) skal ha hvert sitt medlem i styret. Distriktsstyret vil lage regler for beitebruken. Disse beitebruksreglene må bygge på den tradisjonelle bruken av arealene mellom de ulike siidaer, så vel sommersiidaer som vintersiidaer. Siidaen og ikke distriktet vil være utgangspunktet ved fastsettelsen

av reintall. Gjennom etablering av såkalte siidaandeler er det utøverne innenfor siidaen som avgjør hvor mange ansvarlige utøvere det skal være i siidaen.

Siidaandel

Utvalget foreslår at dagens ordning med driftsenhet skal opphøre og erstattes med "siidaandel".

Det skal være vid adgang til å eie rein for den som hører til den reindriftssamiske befolkning. Man må samtidig vite hvem som er ansvarlig utøver. Ansvarsforholdet for at fastsatte reintall og beitetidsbestemmelser faktisk blir overholdt, må være entydig i loven. Man kommer derfor ikke utenom å knytte ansvarsforholdet til enkeltpersoner.

Utvalget foreslår at dagens innehavere av driftsenheter blir ledere for en siidaandel. Skal nye siidaandeler opprettes, forutsettes enighet mellom lederne for siidaandeler innenfor siidaen. Et vilkår for å opprette nye siidaandeler må dessuten være at det ikke skjer noen økning i det reintall som er fastsatt for siidaen. Når det her siktes til siidaen, tas utgangspunktet i sommersiidaen. Den ansvarlige leder for en siidaandel skal kunne overføre lederansvaret til en som kan drive videre etter ham eller henne.

Sideordnet rekrutteringsandel og reinmerke

Utvalget foreslår at lederen for en siidaandel skal kunne etablere en sideordnet rekrutteringsandel, der en person fra den yngre generasjon utpekes som leder. Slik sideordnet rekrutteringsandel kan først etableres når lederen for den ordinære siidaandelen er fylt 50 år. Utvalgets flertall, alle unntatt én, foreslår at det bare kan etableres én sideordnet rekrutteringsandel til hver siidaandel. Der flere barn er aktive i reindriften, må foreldrene velge hvem som skal få rekrutteringsandel.

Utvalget foreslår å videreføre dagens regler om reinmerke, men slik at regler som i dag står i forskrifter, blir inntatt i selve loven. Utvalget foreslår at det bare skal være én frist for merking, og den settes til 31. mai året etter at dyret er født.

Distrikt og distriktsstyring

Distriktsstyrets rolle i dag som både et privatrettslig og offentligrettslig organ skaper etter utvalgets oppfatning problemer. Faren for inhabilitet har også fått Sivilombudsmannens oppmerksomhet. De uklare reglene om distriktsstyrets myndighet skaper et grunnlag for at et flertall i distriktet kan misbruke sin posisjon til å fremme egne interesser på tvers av distriktets felles interesser.

Det bør fortsatt være et styre for distriktet som består av reineierne i distriktet. Styret bør være et privatrettslig organ, med myndighet til å bestemme en rekke forhold innad i distriktet, forhold som har betydning for ressursforvaltningen og vern av beite.

Forhold som vedrører den enkeltes drift faller imidlertid utenfor distriktsstyrets myndighet. Distriktsstyret vil være underlagt en viss kontroll fra det offentliges side.

Et viktig virkemiddel for å sikre at også mindretallets interesser blir ivaretatt, er regler som sikrer de ulike siidaer representasjon i styret. Distriktsstyret skal forvalte de felles ressurser som distriktet rår over, og da må man sikre at de ulike beiteområdene i distriktet blir representert i styret over tid. Valget skjer derfor med utgangspunkt i den gruppen av siidaandeler som er sammen på geasseorohat (sommerbeite). Utvalget er delt når det gjelder de nærmere regler for valg til distriktsstyret. Flertallet foreslår at valg skjer med utgangspunkt i sommersiidaen.

Bruksregler

En av de viktigste oppgavene for distriktsstyret vil etter utvalgets oppfatning være å utarbeide bruksregler. Særlig viktig er reglene om beitebruk og reintall. Reglene om beitebruk forutsettes å bygge på den tradisjonelle bruk av arealene og fremme rasjonelle bruksordninger. Utvalget mener at fastsettelsen av reintallet må ta utgangspunkt i siidaen og det beiteareal den disponerer. Etter utvalgets forslag skal det øvre reintallet fastsettes for sommersiidaen.

Reindriftsforvaltningen

Et samlet utvalg mener at det er nødvendig å foreta endringer i forvaltningsordningen. Utvalgets flertall, alle unntatt ett medlem, foreslår en forvaltningsmodell der fylkesreindriftsstyret med fylkesmannen som sekretariat, har forvaltningsansvaret på regionalt nivå. På nasjonalt nivå skjer forvaltningen under ledelse av Reindriftsstyret med et sentralt forvaltningsapparat - Statens reindriftsforvaltning - som sekretariat. Forslaget innebærer en videreføring av dagens Reindriftsstyre med Reindriftsforvaltningen i Alta. Reindriftsstyrets representanter oppnevnes av reineierne selv, Sametinget og departementet. Et flertall av medlemmene skal være reieiere. Departementet vil fortsatt være overordnet organ for reindriftsforvaltningen med ansvar for reindriftslovgivningen, og for at Regjeringens politiske målsettinger blir ivaretatt gjennom lov- og forskriftsarbeid. Departementet vil fortsatt ha myndighet til å instruere Reindriftsstyret i enkeltsaker, eventuelt selv treffe vedtak i kraft av overordnet organ i forvaltningslovens forstand. Utvalget mener videre at Sametinget må ha en sentral rolle i den nasjonale reindriftspolitikken. Som ledd i dette bør Sametinget delta i arbeidet med utarbeidelse av forskrifter i henhold til reindriftsloven.

Mindretallet, ett medlem, foreslår opprettholdt dagens ordning med områdestyret og reindriftskontorer, og ønsker ikke forvaltningen lagt til fylkes-

mannen. Etter mindretallets forslag bør Sametinget få forvaltningsansvaret, og reindriftsforvaltningen i Alta vil i så fall bli etablert som et fagkontor under Sametinget.

Utvalget foreslår etablert et eget reinoppsyn underlagt Statens naturoppsyn, og at det etableres en egen meglingsordning.

Sanksjoner

Sanksjonsreglene i 1978-loven er etter utvalgets oppfatning uklare. Dette innebærer at utøverne ikke vet hva de kan risikere ved brudd på lovens regler eller vedtak truffet av myndighetene, og at forvaltningen er usikker på hvordan vedtak skal følges opp. Forutsetningen for at myndighetene skal gripe inn med sanksjoner, er at det foreligger en offentlig interesse som tilsier at konflikten ikke bør overlates til privat rettshåndhevelse eller mangel på sådan.

Dersom virksomhet drives i strid med bestemmelser eller vedtak, kan myndighetene etter utvalgets forslag utferdige nødvendige pålegg for å bringe den ulovlige virksomheten til opphør. Det foreslås innført en hjemmel for å nytte tvangsmulkt, og videre en bestemmelse om avgift ved brudd på beitebruksreglene. Det fremmes også forslag om hjemmel for å utferdige forelegg. Dersom andre virkemidler ikke anses formålstjenlige, kan det fattes vedtak om tvangstiltak. Det foreslås at de organer som har hjemmel til å fatte tvangsvedtak, også skal kunne begjære tvangsfullbyrdelse overfor namsretten i henhold til tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14.

1.7 Departementets vurderinger

Lovutvalgets forslag har vært utgangspunkt for departementets arbeid med proposisjonen og de konsultasjoner som har vært ført med Sametinget og NRL. Departementet har valgt å holde seg til de avgrensninger som lå i utvalgets mandat. Departementet er innforstått med at Samerettsutvalgets arbeid kan gjøre det nødvendig å vurdere nye endringer i reindriftsloven. Når Samerettsutvalgets forslag foreligger, vil departementet komme tilbake til spørsmålet om forholdet til reindriftsloven og oppfølging av de områder som ikke er gjenstand for revisjon nå. Reindriftslovutvalgets forslag når det gjelder den offentlige forvaltningen er ikke vurdert i denne omgang. Departementet er enig i utvalgets prinsipper og vurderinger når det gjelder valg av lovteknisk løsning.

Lovens generelle utgangspunkt

Departementet ser det som viktig og nødvendig at samisk kultur og tradisjon står sentralt ved utformingen av reindriftsloven. Det er i betydelig grad forskjeller mellom reindriften i de ulike deler av landet. En ny lov må ta høyde for dette slik at bestem-

melsene lar seg anvende overalt. Departementet mener det foreliggende forslag gjør det.

NRL framhever viktigheten av at reindriftssamene selv i større grad skal kunne regulere interne forhold og organisere den daglige driften i tråd med reindriftssamiske sedvaner, tradisjoner og rettsoppfatninger. Noen høringsinstanser, herunder Regjeringsadvokaten, presiserer at sentrale myndigheter vil måtte ha et overordnet ansvar for reindriften. Departementet er enig i at det i stor grad bør legges til rette for et næringsmessig selvstyre, men at dette må kombineres med regler som gjør det mulig for myndighetene å ivareta sitt ansvar for at reindriften kan utvikle seg som en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig næring.

Når det gjelder forutsetningen om at mange skal kunne eie rein, påpeker Fylkesmannen i Finnmark og Reindriftssjefen at dette kan være med på å øke presset på ressursene og svekke grunnlaget for en økologisk og økonomisk bærekraftig reindrift. Departementet ser det slik at det er reindriften som i utgangspunktet må ta stilling til slike strukturelle spørsmål. En grunnleggende forutsetning er imidlertid at dette ikke kommer i konflikt med de overordnede målsettinger om at reindriften skal være økologisk og økonomisk bærekraftig. Mange av de momentene som vanskeliggjør fastsettelsen av reintallet, vil også gjøre seg gjeldende når det gjelder antallet utøvere i næringen. Det er derfor nødvendig å legge opp til kontrollrutiner som kan sikre at ikke næringen totalt sett får en tilpasning som svekker lønnsomheten.

Lovens formål

Departementet ser det som riktig og nødvendig at hensynet til øvrige samfunnsinteresser synliggjøres i en formålsbestemmelse. Den tilsvarende bestemmelse i dagens lov gjør det, og en ser ikke noen grunn til å endre dette. Departementet har derfor i sitt utkast forsøkt å utforme en ny og kortfattet bestemmelse uten at noen endring i meningsinnholdet er tilsiktet. De intensjoner som ligger bak Sametingets forslag om tillegg i formålsbestemmelsen er ment ivaretatt gjennom disse formuleringer.

Etter departementets syn bør forholdet til folkeretten tas ut av formålsbestemmelsen og omtales i en egen bestemmelse.

Reindriftens rettsgrunnlag

Departementet legger til grunn at det i dag er anerkjent i norsk rett at reindriften har sitt selvstendige rettsgrunnlag uavhengig av loven. Departementet er enig med utvalget i at en bestemmelse med et slikt innhold, uttrykkelig bør inntas i loven slik at det ikke oppstår tvil om dette prinsippet.

Retten til å eie rein

Utvalget legger til grunn at bare personer av samisk ætt, og som har rett til reinmerke, skal kunne eie rein innenfor det samiske reinbeiteområdet. Videre må reinen inngå i siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel. Utvalget forutsetter at dette skal gjelde alle eierformer for rein. Utvalgets forslag innebærer dermed en skjerpelse og er begrunnet med et ønske om å sikre at hold av rein har sin tilknytning til samisk reindrift. Utvalget foreslår imidlertid at det skal være adgang til å gjøre unntak fra bestemmelsene dersom særlige grunner foreligger. Det har under høringen ikke framkommet vesentlige innvendinger imot dette. Departementet slutter seg til utvalgets forslag. Det presiseres at adgangen til dispensasjon ikke skal innebære noen åpning for en reetablering av verdeliknende forhold.

Utvalget har, i samsvar med dagens lov, lagt opp til at det er en nærmere angitt slektskapskrets som kan ha rein i siidaandel. Utvalget har vurdert å ikke ha andre begrensninger for å eie rein enn kravet om reinmerke. Spørsmålet har også vært oppe under konsultasjonene. Der gikk både Sametinget og NRL inn for en endring som medfører at det ikke konkret angis hvem som skal kunne ha rein i en ansvarlig enhet. Departementet er kommet til at en begrensning av personkretsen ikke lenger bør opprettholdes, og legger til grunn at det ikke er behov for særskilte regler om hvem som skal kunne utøve reindriftsrett.

Departementet er videre enig i at bosattkravet bare skal gjelde for innehaver av siida-andelen.

Siida

De fleste høringsinstanser stiller seg i utgangspunktet positive til at siidaen gis en framtreddende rolle i lovgivningssammenheng.

Etter departementets syn kan det ikke være tvil om at siidaen i dag er et viktig element i reindriftssamfunnet. Dette tilsier en sentral plass også i lovgivningssammenheng. Ut fra definisjonen av siida vil det være klart hvem som utgjør personkretsen i siidaen. Siidaen selv vil ha en oppfatning om hvem som til enhver tid inngår i det fellesskapet den konkrete siidaen representerer. Det forutsettes også at en siida utøver reindrift på bestemte arealer. Siidaen er knyttet til et areal, og mangler arealet, foreligger det i prinsippet heller ingen siida.

Departementet ønsket å vurdere mer inngående muligheten for å gjøre siidaen til det operative og juridiske styringsnivået i reindriftsloven. På den bakgrunn ble det i februar 2005 nedsatt en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere disse forhold nærmere. Gruppen avga sin rapport i januar 2006. Departementet viser til utvalgets og gruppens drøftelser, og kan ikke se at det foreligger alvorlige innvendinger mot at siidaen gis en plass i loven slik som foreslått av ut-

valget. Departementet har imidlertid forenklet noen av reglene om siidaen på bakgrunn av utvalgets rapport, samt innspill fra Sametinget og NRL under konsultasjonene.

Siidaandel

Utvalget har foreslått innføring av begrepet "siidaandel". Med dette skal forstås en familiegruppe som er en del av en siida, og som driver reindrift under ledelse av en person eller ektefeller/samboere i fellesskap. Høringsuttalelsene avspeiler litt forskjellige oppfatninger. Departementet er enig i utvalgets vurderinger. Det er nødvendig å tydeliggjøre et driftsmessig ansvarsforhold. Samtidig er det viktig å tydeliggjøre forankringen i det fellesskapet siidaen utgjør, noe som dagens driftsenhetsbegrep ikke gjør. På bakgrunn av innspill under konsultasjonene, har imidlertid departementet valgt å presisere at det med en siidaandel, i tillegg til familiegruppe, også forstås en enkeltperson som del av en siida.

Etablering av siidaandel

Etter utvalgets forslag skal ansvarlige ledere av siidaandeler ved enstemmighet kunne beslutte at det skal etableres en ny siidaandel i siidaen under ledelse av en utpekt person som er myndig og fyller lovens generelle krav.

Enkelte høringsinstanser uttrykker bekymring for at ordningen kan være reintallsdrivende der hvor et sterkt etableringspress gjør seg gjeldende. Etter departementets syn bør det naturlige utgangspunkt være at reindriften selv regulerer tilgangen til næringen. Dessuten vil det i de fleste tilfeller ligge en effektiv begrensning i kravet om enstemmighet. En forutsetning er likevel at det er fastsatt ytre rammebetingelser for reindriften i form av et øvre reintall for siidaen. Departementet slutter seg på denne bakgrunn til utvalgets forslag.

Utvalget foreslår at områdestyret ved etablering av ny siidaandel skal kontrollere at de formelle vilkår er oppfylt. Etter departementets syn bør områdestyret også foreta en prøving av om etableringen svekker grunnlaget for en bærekraftig reindrift i siidaen. I tråd med utvalgets mindretall foreslås også en adgang for områdestyret til å nekte godkjenning der hvor det gjennomsnittlige reintallet i siidaen etter en etablering vil være mindre enn 250. Sametinget går inn for å stryke dette vilkåret, og viser til at det er andre forhold enn reintallet som bør ligge til grunn ved etablering av ny siidaandel.

Sideordnet rekrutteringsandel

Forslaget fra Reindriftslovutvalgets side representerer en nyskaping og er begrunnet i behovet for smidigere generasjonsoverganger. Det er innehaveren av den enkelte siidaandel som alene forutsettes å

kunne bestemme om sideordnet rekrutteringsandel skal opprettes dersom vilkårene for øvrig er oppfylt. De fleste høringsinstanser har en positiv innfallsvinkel til ordningen. Departementet har vært i betydelig tvil om dette spørsmålet. En slik ordning kan føre til et stort etableringspress som på sikt både vil svekke den økonomiske lønnsomheten i næringen, samt være reintallsdrivende. Samtidig ser man at det kan være hensiktsmessig å få til en ordning for å kunne planlegge overdragelse av driftsenhet, og samtidig sikre kontinuitet, trygghet og status i denne overgangsperioden. På den bakgrunn kan departementet slutte seg til forslaget om å etablere slike rekrutteringsandeler, men det må settes langt klarere vilkår for en slik etablering enn det utvalget foreslår. Etter departementets syn er det, for å unngå utilsiktede tilpasninger, ikke aktuelt å tilføre disse sideordnede rekrutteringsandelene faste tilskudd over reindriftsavtalen.

Samboerskap

Utvalget har foreslått at samboerskap på visse vilkår likestilles med ekteskap. De fleste høringsinstanser slutter seg til dette.

Departementet ser det slik at det som en følge av den generelle samfunnsmessige utvikling er riktig å likestille samboerskap med ekteskap. Departementet foreslår her to år, noe som er i samsvar med tilsvarende bestemmelse i husholdningsloven. Sametinget og NRL slutter seg til denne endringen.

Likestillingsmessige forhold

I tilknytning til bestemmelsene om siidaandel, sideordnet rekrutteringsandel mv. reiser det seg en del likestillingsmessige spørsmål. Utvalget har foreslått en egen bestemmelse om ektefelle/samboers stilling.

Dagens reindriftslov må anses som kjønnsnøytral. Departementet mener således det er riktig og nødvendig at ektefelle/samboere gis mulighet til å inneha hver sin selvstendige enhet også under ekteskap/samboerskap selv om dette kan representere vanskelige problemstillinger i områder med stort etableringspress. Sametinget og NRL støtter endringen.

Alminnelige regler om utøvelse av reindrift

Utvalget har foreslått et eget kapittel som inneholder alminnelige regler om utøvelse av reindrift. Det har i høringen ikke framkommet prinsipielle innvendinger mot forslaget. Sametinget uttrykker at det er fornøyd med at uskrevne regler om god reindriftskikk tas inn i loven.

Reinmerke

Reindriftslovutvalget foreslo i sin utredning å ta alle bestemmelser om merking av rein inn i loven. Bestemmelsene er, med enkelte endringer, en videre-

føring av bestemmelsene i 1978-loven og Landbruksdepartementets forskrifter om merking av rein fastsatt 12. juni 1984. Bakgrunnen for Reindrifftslovutvalgets forslag er bl.a. at det er knyttet sterke tradisjoner til reinmerke, og at lovfesting synliggjør denne delen av reindrifftskulturen på en bedre måte. Departementet har vurdert en mulighet for avvikende bestemmelser ut fra regionale ulikheter, men er kommet til at dette ikke er hensiktsmessig. Kapitlet om reinmerking er noe omredigert i forhold til utvalgets forslag.

Distrikt og distriktsstyring

Utvalget foreslår at distriktsordningen opprettholdes, men at distriktsstyret rendyrkes som et privatrettslig organ. Høringsuttalelsene slutter i det alt vesentlige opp om dette. Departementet har erfart at den offentligrettslige rollen som distriktsstyrene er tildelt etter dagens lov, har skapt problemer. Nærhet til dem det gjelder, har gjort det vanskelig å gripe inn, i tillegg til at det fort oppstår formell inhabilitet. Departementet er derfor enig i at det er mest hensiktsmessig at distriktsstyret kun har oppgaver av privatrettslig karakter.

Departementet er ikke enig i det som er anført om at en del av de oppgaver distriktsstyret forutsettes å ha etter forslaget, er av offentligrettslig karakter. Selv om distriktsstyrets beslutninger følger av lov og er bestemmende for reieneiernes rettigheter og plikter, er de ikke utslag av offentlig myndighetsutøvelse så lenge lovgiver ikke har forutsatt at dette skal være en offentlig oppgave. Heller ikke etterfølgende offentlig godkjenning (f.eks. av områdestyret) endrer etter departementets syn dette, selv om godkjenningsvedtaket som sådan vil være et forvaltningsvedtak.

Departementet slutter seg videre til utvalgets forslag om stemmefordeling. Sametingets forslag vil kunne innebære en noe tung representasjon for slike felles siidaandeler i forhold til andre siidaandeler, og departementet ønsker derfor ikke å gå inn for en slik løsning.

Bruksregler

Etter utvalgets forslag vil en av distriktsstyrets viktigste oppgaver være å utarbeide bruksregler. Bruksreglene forutsettes å erstatte de mer interne delene av distriktsplanen i dagens lov. Høringsuttalelsene er i betydelig grad positive. Det påpekes imidlertid at øvrige interesser i større grad bør involveres når bruksreglene skal utarbeides.

Departementet ser forslaget om bruksregler som et tjenlig redskap for forvaltningen av distriktets ressurser. Bruksreglene skal godkjennes av områdestyret. Områdestyret skal her også vurdere om bruksreglene gir grunnlag for en økologisk bærekraftig reindrifft i distriktet. Når det gjelder reintallet for den en-

kelte siida, skal dette forelegges reindrifftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning. Etter departementets syn er reintallsspørsmålet så sentralt at det tilsier en endelig behandling av reindrifftsstyret. Dessuten er eksisterende reintallsvedtak fattet av reindrifftsstyret, jf. § 2 annet ledd i dagens lov, slik at man med en slik ordning får kobling mellom gamle og nye reintallsvedtak. Sametinget har under konsultasjonene gitt uttrykk for at reindrifftsstyret kun skal stadfeste reintallet ved at det kontrolleres om de formelle vilkårene er oppfylt. Dette sluttet også flertallet i Sametingets plenum seg til.

Beitebruk

Et sentralt element i forslaget om bruksregler er bestemmelser om beitebruk. Gjennom regler om beitebruk skal distriktets reieneiere sikres tilgang til nødvendige beiter gjennom året, og reglene skal bl.a. være basert på den tradisjonelle bruk av arealene og fremme rasjonelle bruksordninger. Høringsinstansene har ikke rettet vesentlige innvendinger imot forslaget. Departementet ser det som hensiktsmessig med en formalisering av slike kjørerregler som beitebruksreglene innebærer. Beitebruksreglene innebærer fastsettelse av sentrale rammebetingelser innenfor distriktet.

Reintall

Lovutvalget foreslo i forslaget at distriktsstyret gjennom bruksreglene skal fastsette et øvre reintall for den enkelte sommersiida ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Distriktets reintall blir dermed summen av de enkelte siidaers reintall. I dag fastsettes reintallet på distriktsnivå av reindrifftsstyret, mens områdestyret har adgang til å treffe vedtak om høyeste reintall per driftsenhet.

Mange høringsinstanser som uttaler seg om dette, er positive til de prinsipper utvalget her legger til grunn. Andre høringsinstanser er av den oppfatning at reintallet er blant de rammebetingelser som må fastsettes av myndighetene.

Departementet vil framheve at en her står overfor vanskelige og sentrale problemstillinger i reindriffts-næringen som det i mange år har vært satt inn store ressurser for å løse. Reintall og beitebelastning har, når det gjelder Finnmark, stått på dagsordenen i flere tiår uten at man har kommet fram til gode og omforrente løsninger. Per i dag er reintallet i mange områder i Finnmark betraktelig høyere enn det myndighetene anser som bærekraftig i forhold til ressursgrunnlaget.

Gjennom etableringen av en egen næringsavtale med reindrifften har man fått bedre muligheter til å engasjere reindrifftens organisasjoner, samt å utforme de økonomiske virkemidlene slik at de støtter opp om behovet for reintallsreduksjon. Gjennom de årlige reindrifftsforhandlingene har det vært etablert ulike

ordninger som skulle stimulere til økt produksjon og dermed høyere slakteuttak. De siste årene har virkemidlene i større grad blitt rettet inn mot produksjonsavhengige tilskudd istedenfor faste tilskudd. Dette ser så langt ut til å virke i positiv retning, men uten at de grunnleggende problemene er løst. I tillegg til ordningene over reindriftsavtalen, har departementet satt inn ekstraordinære virkemidler rettet både mot reinere og slakterier.

I 2002 fastsatte Reindriftsstyret høyeste lovlige reintall for sommerbeitedistriktene i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Det ble avsatt økonomiske midler for å stimulere til reintallsreduksjon, samt etablert et eget prosjektkontor. Til tross for at det slik er arbeidet aktivt i mange år for å få ned reintallet i deler av Finnmark, står man fortsatt overfor en situasjon der reintallet ikke er tilpasset beitegrunnet i alle områder. Produksjonsindikatorer som kalvetilgang og slaktevekt har imidlertid gjennomgående vært gode i årene etter Reindriftsstyrets vedtak. Dette kan ha vært med på å forsterke ulikhetene i virkelighetsforståelsen mellom næringen og myndighetene med hensyn til hva som faktisk er et bærekraftig reintall.

Etter departementets oppfatning er ulik virkelighetsforståelse et kjernepunkt i forholdet mellom myndigheter og reindriftsnæringen; legitimiteten av de vedtak som fattes og som alltid også vil være et viktig grunnlag for en vellykket gjennomføring i praksis. Et system for styring og forvaltning som mangler legitimitet i næringen, vil stå i fare for å være uten nevneverdig praktisk effekt i forhold til de målsettinger som ligger til grunn.

Ved å bruke siidaens beitegrunnlag som basis for reintallsfastsettelsen, mener departementet, i likhet med utvalget, at det kan være lettere å få aksept for og få gjennomført en reintallstilpasning som sikrer en langsiktig bærekraftig reindrift. Departementet mener videre at reindriften har gode forutsetninger for å bidra til vurderingene av hvor stort beitetrykk et område faktisk tåler sett i et langsiktig perspektiv. En forutsetning for at dette skal føre til et reintall som er i balanse med ressursgrunnet, er at det i nødvendig utstrekning er fastsatt grenser mellom reinbeiteområder, distrikter og siidaer, samt beitetider. Der hvor slike rammebetingelser er fastsatt, er det ikke vesentlige problemer med reintallet.

Rammebetingelsene nevnt ovenfor er nødvendige, men ikke tilstrekkelige betingelser for at næringen skal fastsette reintall i henhold til ressursgrunnet. Hovedutfordringen er derfor å utforme regler som kombinerer næringsmessig selvstyre med kontrollordninger og sanksjonsmuligheter som gjør at myndighetene kan ivareta sitt ansvar både for en bærekraftig reindrift og andre samfunnshensyn.

Departementet foreslår at distriktstyret i bruksreglene skal gjøre nærmere rede for de drifts- og bei-

temessige vurderinger som ligger til grunn for det fastsatte reintallet. Myndighetenes etterprøving vil først få praktisk betydning etter at utøvere, siidaer og distrikter selv har gjort sine vurderinger, og bare i den grad disse vurderinger har ledet til et reintall som etter myndighetenes oppfatning er på et uforsvarlig høyt nivå. Sametinget går imot en slik etterprøving fra myndighetenes side.

I tråd med utvalgets utredning foreslås det at sommersiidaen er utgangspunkt for fastsettelsen av øvre reintall.

I utvalgets utredning foreslås en bestemmelse som innebærer at dersom reintallet i en siida er høyere enn det fastsatte, skal hver siidaandel redusere sitt reintall forholdsmessig. Departementet støtter utvalgets forslag om å innføre en slik modell, men foreslår at siidaen selv gis anledning til å gjennomføre nødvendig reintallstilpasning innen en nærmere fastsatt frist. Departementet går imidlertid ikke inn for utvalgets forslag om at reduksjonen kun skal gjelde for dem som har mer enn 200 rein. Både Sametinget og NRL går inn for utvalgets modell med å skjerme siidaandeler med lavest reintall. Etter departementets syn vil imidlertid forslaget om at siidaen selv kan bestemme hvordan en reduksjon skal foretas, et stykke på vei imøtekomme de behov som påpekes fra Sametinget og NRL.

Departementet kan ved forskrift gi utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall.

Jordskifterettens rolle

I henhold til utvalgets forslag skal jordskifteretten gis flere oppgaver etter reindriftsloven enn det den har i dag. Dette gjelder avgjørelse om ny distriktsinndeling eller endring av tidligere grense, regler om beitebruk og bestemmelse om øvre reintall. Under konsultasjonene har både Sametinget og NRL kommet med innvendinger mot å bruke jordskifteretten. Under behandlingen av lovutkastet i Sametingets plenum gikk både flertallet og mindretallet imot forslaget. NRL gikk også imot forslaget på sitt styremøte i slutten av september 2006.

Gjennom lovrevisjonen i 1996 ble jordskifteretten gitt kompetanse til å behandle visse sakstyper vedrørende reindriften, jf. Ot.prp. nr. 28 (1994-1995). Slik departementet ser det, foreligger det ikke tungtveiende innvendinger mot at jordskifteretten også får oppgaver knyttet til interne forhold i reindriften. Den generelle kompetansen som jordskifteretten har i forhold til grensegang og bruksordninger, er nyttig også for behandling av saker innenfor reindriften. Imidlertid er det behov for en opprusting med hensyn til reindriftsfaglig kompetanse og samisk språk og kulturforståelse, noe som også var forutsetningen i forbindelse med lovrevisjonen i 1996. Vedtak om høyeste reintall hører ikke naturlig inn under

jordskifterettens oppgaver. Det samme gjelder forslaget om å la jordskifteretten prøve forvaltningsvedtak knyttet til distriktsgrensene. Departementet vil imidlertid gå inn for utvalgets forslag om å gi jordskifteretten en rolle når det gjelder regler om beitebruk. Forutsatt at kompetansen som nevnt ovenfor styrkes, finner departementet at slike oppgaver vil være naturlige for jordskifteretten å ivareta.

Myndighetsorganer og forvaltning

På det regionale nivå foreslår Reindriftslovutvalget at dagens områdestyrer gjøres om til fylkesreindriftsstyrer, og at fylkesmannen overtar de oppgaver reindriftskontorene har i dag. Utvalget foreslår videre at det sentrale reindriftsstyret opprettholdes. På det administrative nivå videreføres dagens sentrale enhet, men i form av Statens reindriftsforvaltning. Etter utvalgets forslag forutsettes enkeltsaker flyttet ut av departementet i sin helhet.

Høringsuttalelsene avspeiler ulike oppfatninger om dette. En del høringsuttalelser er positive til forslaget om at fylkesmannen skal ha administrativt ansvar på regionalt nivå. Flere tar til orde for at Sametinget bør overta ansvaret for reindriftsforvaltningen. Sametinget uttaler at Regjeringen må ta initiativ til å utrede nærmere forhold omkring samisk selvbestemmelse og forvaltning av reindriften.

Etter departementets syn må Sametingets krav ses i forhold til det generelle behovet for en gjennomgang av hvilke politikkområder Sametinget bør få økt myndighet over. En prinsipiell avklaring med hensyn til Sametingets myndighet og innflytelse på ulike områder vil kunne ta tid. Samtidig haster det med å få andre viktige endringer på plass. Dette har ført til at departementet ved denne lovrevisjonen ikke foreslår endringer med hensyn til organiseringen av den offentlige forvaltningen. Både Sametinget og NRL er enige i at det i denne omgang ikke foretas endringer i forvaltningsmodellen for reindriften.

Reinoppsyn

Reindriftslovutvalget tar i utredningen opp spørsmålet om hvem som skal påse at bestemmelser og vedtak blir overholdt. Etter utvalgets oppfatning taler mye for at Reindriftsforvaltningen bør skjermes for slike oppgaver.

Etter departementets oppfatning vil det være behov for visse former for kontroll og oppsyn. Departementet ser det likevel slik at forslaget om et eget reinoppsyn ikke bør følges opp i denne omgang. Statens Naturoppsyn (SNO) har nå overtatt det statlige naturoppsynet i Finnmark fra Fjelltjenesten, mens det ennå er uvisst om SNO også kommer til å utøve tjenester for Finnmarkseiendommen. På den bakgrunn

kan det være hensiktsmessig å avvente utviklingen her. Det har vært vurdert å foreslå en hjemmel i loven for senere opprettelse av et slikt tilsyn, men departementet har kommet til at også dette bør vente. Dette vil innebære at situasjonen blir som i dag. Både Sametinget og NRL har under konsultasjonene uttrykt at de støtter en slik avgjørelse.

Mekling

Utvalget foreslår en meklingsordning for utenrettslig konfliktløsning som er blitt godt mottatt blant høringsinstansene. Departementet slutter seg til utvalgets vurderinger. Etter departementets syn er det viktig å åpne for en adgang til å løse konflikter utenrettslig.

Sanksjoner

Utvalget har foreslått et eget kapittel hvor ulike sanksjonsbestemmelser er samlet. Stort sett framkommer det ikke tungtveiende innvendinger imot hovedtankene i forslaget. Regjeringsadvokaten, Advokatforeningen og Politidirektoratet har imidlertid noen synspunkter som er kommentert i merknadene, og for en del tatt hensyn til. Dagens lov er mangelfull i forhold til muligheten for å iverksette tiltak og sanksjonere dersom lover og regler ikke følges. Utvalgets forslag til nye bestemmelser gir, etter departementets syn, både et fleksibelt og nyansert virkemiddelapparat, og fremstår som langt mer hensiktsmessig enn dagens bestemmelser.

Sametinget har under konsultasjonene gitt uttrykk for at de ikke vil gå inn for utvalgets forslag til sanksjonsbestemmelser. Begrunnelsen har vært at dersom reindriften selv ikke tildeles den endelige myndighet til å fastsette reintall og ikke har flertall i styringsorganene, svekkes sanksjonsbestemmelsenes legitimitet. Under behandlingen i Sametingets plenum gikk flertallet imot forslaget til sanksjonsbestemmelser. NRL har ikke hatt innvendinger mot forslaget slik det foreligger.

Instruksjonsmyndighet og omgjøringsadgang

I departementets høringsbrev av 1. mars 2002 tok departementet opp spørsmålet om det gjennom loven bør legges et klarere grunnlag for overordnet myndighets adgang til å instruere de styrende organer, og i påkommende tilfeller omgjøre fattede vedtak. Mange er negative til dette. Sametinget gir uttrykk for at dette vil undergrave den rollen Sametinget og reindriften er gitt gjennom oppnevning av medlemmer i de styrende organer. Departementet har merket seg de innvendinger som har kommet, og vil ikke forfølge dette nærmere.

1.8 Økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser

Departementet legger til grunn at forslagene i liten grad vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser. Den forvaltningsmessige oppfølging forutsettes å skje innenfor dagens administrative og økonomiske rammer.

Forslagene har som siktemål å få en bedre organisering og ressursforvaltning i reindriften. Departementet legger til grunn at de løsninger som velges, samlet sett vil gi grunnlag for miljømessige gevinster.

Konsekvensene i forhold til reindrifftsavtalens tilskuddsordninger er noe som må følges opp av avtalepartene i reindrifftsavtalen. Departementet har imidlertid som en klar forutsetning at lovendringene i seg selv ikke skal føre til noen økning i avtalerammen. Dette innebærer at eventuelle endringer i tilskuddsordningene må skje innenfor de ordinære rammer.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Arne L. Haugen og Lise Wiik, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, fra Høyre, Torbjørn Hansen og Petter Løvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Aud Herbjørg Kvalvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn, fra Senterpartiet, lederen Lars Peder Brekk, og fra Venstre, Gunn Berit Gjerde, viser til Ot.prp. nr. 25 (2006-2007), med forslag til ny reindrifftslov.

2.1 Generelle merknader

Komiteen viser til at gjeldende reindrifftslov, som er fra 1978, var gjenstand for revisjon i 1996. Bestemmelser om styring, forvaltning og interne forhold ble den gang viet liten oppmerksomhet.

Komiteen viser til at til grunn for lovforslaget ligger bl.a. utredning fra Reindrifftslovutvalget avgitt 15. mars 2001 (NOU 2001:35). På veldig mange punkter har Regjeringen valgt å følge opp lovutvalgets forslag.

Komiteen viser også til at Regjeringen har valgt å følge utvalgets forslag om å ta mest mulig inn i loven, og i liten grad forutsatt regulering ved forskrift. Komiteen støtter dette, og er enig i de prinsipper og vurderinger som er lagt til grunn når det gjelder valg av lovteknisk løsning.

Komiteen viser til at departementet har hatt flere konsultasjonsmøter med Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) under arbeidet

med ny lov. Det har også vært avholdt to åpne komitéhøringer om lovforslaget; en i Alta og en i Oslo. Komiteen har merket seg at både Sametinget og representanter for reindriffts-næringen under høringen har bedt om at ILO-konvensjonen må inkorporeres i loven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, er enig i Regjeringens vurdering av at en slik henvisning ikke bør inntas i loven, og støtter de synspunkter som er fremsatt i denne forbindelse.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er for øvrig tilfreds med at det i de avholdte konsultasjonene har vært stor grad av enighet om andre sentrale forslag i loven.

Dette flertallet viser til at et nytt samerettsutvalg ble oppnevnt i 2001. Utvalget skal utrede spørsmålene omkring den samiske befolkningens rettslige stilling når det gjelder retten til, og disponering og bruk av, land og vann i de samiske områdene utenfor Finnmark fylke. Særlig skal reindrifftsarealbruk og rettigheter vurderes. Dette flertallet viser til at det til grunn for fastsettelsen av Reindrifftslovsutvalgets mandat har ligget en forutsetning om at de mer grunnleggende rettighetsspørsmål skal vurderes av det nye samerettsutvalget.

Dette flertallet viser videre til at de foreslåtte endringene i reindrifftsloven må sees i sammenheng med Regjeringens og Stortingets målsettinger for reindriffts politikken om en økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Reindriften er avhengig av biologiske ressurser, og bruken av disse må være bærekraftige i et langsiktig perspektiv. Dette flertallet er enig i prinsippet om at det i stor grad bør legges til rette for et næringsmessig selvstyre, dersom det kan kombineres med ovennevnte hensyn, og regler som gjør det mulig for myndighetene å ivareta sitt ansvar på dette området. Det vises i denne forbindelse til at staten bl.a. har en overordnet plikt til å påse at reintallet ikke overstiger ressursgrunnlaget.

Komiteen viser til at siidaer, som har fått en sentral plass i loven, er en geografisk og sosial gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellesskap på et bestemt areal.

Komiteen viser til at i motsetning til i dagens lov, får siidaene nå en rolle i bestemmelsene om intern organisering. Dette gjelder både i forhold til distriktsstyring ved at siidaene skal ha representanter i distriktsstyret, samt beitebrukregler (herunder reintallet) som distriktsstyret skal utarbeide i samråd med siidaen. Videre er siidaens beitegrunnlag utgangspunkt for fastsettelsen av reintallet. Når det gjelder

etablering av nye siidaer, skal siidaen avgjøre om dette skal skje.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, deler Regjeringens syn på at det naturlige utgangspunktet er at reindriften selv regulerer tilgangen til næringen, og at det i de fleste tilfeller vil ligge en effektiv begrensning i kravet om enstemmighet. En forutsetning er likevel at det er fastsatt ytre rammebetingelser for reindriften i form av et øvre reintall for siidaen.

Flertallet vil understreke betydningen av at motorisert ferdsel eller flyging inn i områder som er fredet i medhold av lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern, skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at reindriftsavtalen må utvikles, da denne er med på å skape usunne tilstander i reindriftnæringen. Offentlig støtte til hold av rein bidrar til å øke reintallet, noe som har resultert i de tilstander vi nå ser i reindriftnæringen. En gradvis utvikling av all offentlig støtte til reindriftnæringen vil bidra til at næringen igjen kommer i balanse. Disse medlemmer mener at det må utredes om det er mulig å omlegge reindriften til stasjonær reindrift og om en slik omlegging kan bidra til å sikre økologisk balanse, bedre økonomi for reindriftnæringen og bedre dyrevelferd. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede en omlegging til stasjonær reindrift i Vest-Finnmark."

Disse medlemmer er på generelt grunnlag skeptiske til i hvilken grad næringen selv er i stand til å utøve det selvstyret som loven legger opp til. Reindriftnæringen er liten, og den har sterke historiske tradisjoner. Det er også et omfattende slektskap mellom utøverne, noe som kan føre til inhabilitet og favorisering av enkelte utøvere i næringen. Dette kan igjen føre til ansente situasjoner og liten troverdighet for distriktsstyrene i gjennomføringen av pålegg overfor utøverne. Det er derfor viktig at Regjeringen følger denne situasjonen nært.

Disse medlemmer er av den oppfatning at Regjeringen må innta en restriktiv holdning når det gjelder å utbetale erstatning for tap av rein på beite. Tap av rein vil bidra til å redusere antall rein. Det er også god grunn til å stille spørsmål ved om det antall tapte rein som innrapporteres er et reelt tall, og hvor mye av dette som skyldes tap på grunn av rovdyr. Disse medlemmer mener at årsaken til tap av rein like gjerne kan skyldes et høyt antall dyr og manglende beitegrunnlag og derved mange svake

dyr. Dette er et tap som næringen selv må ta ansvar for. Disse medlemmer mener at når det skal gis erstatning for tap av rein på grunn av rovvilt, skal man være helt sikker på at det er rovvilt som har forårsaket tapet. Uten slike klare retningslinjer vil det være muligheter for at Staten gir erstatning for tap av rein hvis død ikke er forårsaket av rovvilt. Disse medlemmer mener at FOR 2001-05-04 nr. 468 § 8 - Øvrige omstendigheter som tilsier rovvilttap - gir mulighet for at det kan utbetales erstatning som ikke har stor nok sannsynlighet for at tapet skyldes rovvilt, og derfor at § 7 er god nok hjemmel for konstatering av erstatningsgrunnlag. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fjerne § 8 i FOR 2001-05-04 nr 468: Forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er 15 år siden Stortinget behandlet en egen stortingsmelding om reindrift, St.meld. nr. 28 (1991-1992), jf. Innst. S. nr. 167 (1991-1992). Disse medlemmer mener at det må utarbeides en ny reindriftsmelding på bakgrunn av de store endringer som har skjedd i reindriften i denne perioden. Dette gjelder både på det økologiske plan med arealinngrep, tap av beiteland, rovdryttap, klimaendringer, på det rettslige plan med økt fokus på sedvanerett, ny reindriftslov og ny reinbeitekonvensjon, og på det økonomiske plan med omlegging av tilskudds- og erstatningsordninger. Reindriftnæringen har, særlig i Finnmark, utfordringer knyttet til produksjonsvariasjoner, lave slaktevekter, svært høye rapporterte rovdryttap og lav produktivitet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen stortingsmelding om reindrift innen våren 2008."

§ 1 Lovens formål

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at loven, også utenfor det samiske reinbeiteområdet, skal legge til rette for økologisk bærekraft.

Flertallet viser videre til at det under høringen kom inn forslag om at reindriften også utenfor det samiske reinbeiteområdet skal legge til rette for også økonomisk bærekraft, og at reindriften også i disse områdene skal ha basis i lokal kultur. Dette bør reflekteres i lovens ordlyd. Flertallet foreslår på denne bakgrunn at det tas inn en tilføyelse i § 1 tredje

ledd for å ivareta disse forhold, og fremmer følgende forslag:

"§ 1 tredje ledd skal lyde:

Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene med basis i lokal kultur og tradisjon i de områder hvor det er gitt tillatelse til reindrift etter reglene i § 8."

Komiteen viser til at lovforslaget ikke inneholder henvisninger til dyrevelferd, og støtter innspill fra Dyrevernalliansen under høringen om at dette bør poengteres også i reindriftsloven. På denne bakgrunn foreslås det at en tilleggsformulering tas inn i § 1, som et nytt fjerde ledd. Komiteen fremmer følgende forslag:

"§ 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Både i og utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven bidra til å sikre forsvarlig dyrevelferd for tamrein".

§ 2 Virkeområde

Komiteen viser til at det i dag utøves samisk reindrift i det vesentlige i fjell- og utmarksområdene i Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag, samt i deler av Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal (Trollheimsloven) og Hedmark. I Nord-Gudbrandsdal og Valdres utøves det reindrift i regi av bygdefolk, som er organisert som andelslag (tamreinlag). Komiteen er kjent med at reindriften står overfor forskjellige utfordringer i de forskjellige geografiske områdene, f.eks. har man andre utfordringer i Finnmark enn i områder lenger sør i landet.

Komiteen vil peke på at den såkalte trollheimloven gjelder for et større område enn bare Trollheimen. For å forebygge misforståelser foreslår flertallet derfor at man taler om "Trollheimen og omegn". Komiteen fremmer følgende forslag:

"§ 2 andre ledd skal lyde:

For reindrift i Trollheimen og omegn gjelder reglene i lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal."

§ 42 Reinbeitedistrikt

Når reindriftsutøvere i et distrikt på særskilt grunnlag har rett til å bruke beiter i et annet distrikt, kan man etter komiteens flertalls, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiets, mening ikke kreve at det i tillegg foreligger rettskraftig dom for forholdet eller at det foreligger en avtale om det med

alle berørte siidaer. Flertallet foreslår derfor at man sløyfer siste punktum i § 42 tredje ledd, som heller ikke var med i utvalgets lovforslag. Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"§ 42 tredje ledd skal lyde:

Distriktsinndelingen er ikke til hinder for samarbeid mellom reindriftsutøvere på tvers av distrikts-grensene, så sant et slikt samarbeid ikke går ut over andre reindriftsutøveres rettigheter. Distriktsinndelingen er heller ikke til hinder for bruk av beiter i annet distrikt når dette følger av særskilt rettsgrunnlag."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

"§ 42 tredje ledd skal lyde:

Distriktsinndelingen er ikke til hinder for samarbeid mellom reindriftsutøvere på tvers av distrikts-grensene, så sant et slikt samarbeid ikke går ut over andre reindriftsutøveres rettigheter. Distriktsinndelingen er heller ikke til hinder for bruk av beiter i annet distrikt når dette følger av særskilt rettsgrunnlag. Med særskilt rettsgrunnlag menes rettskraftig dom eller avtale som omfatter alle berørte siidaer."

Disse medlemmer er sterkt bekymret for situasjonen innen reindriftnæringen, og da spesielt innen reindriftnæringen i Finnmark. Etter disse medlemmers oppfatning er reintallet, spesielt i Vest-Finnmark, altfor høyt og det må iverksettes kraftige tiltak for å få redusert dette betydelig. Det er usikkert hvor høyt reintallet egentlig er i dag, da det fremkommer motstridende opplysninger om dette. Reintallet i dette området må ikke overstige 60 000 dyr, og det må snarest iverksettes tiltak som gjør at man kan nå dette målet i løpet av kort tid. Det er også uklart om det er noen evne og vilje i reindriftnæringen til selv å gjøre noe med dette. Derfor må staten ta et betydelig ansvar for at en reduksjon kan gjennomføres. Problemstillingen om et for høyt reintall har vært tatt opp en rekke ganger tidligere, men uten at det fra verken statlige myndigheter eller fra næringen selv har blitt vist noen evne til å håndtere dette. Disse medlemmer kan ikke se hvordan den nye reindriftsloven skal håndtere denne problemstillingen og mener at det fra statens side må iverksettes langt hardere tiltak for å få reintallet ned på et nivå som bidrar til økologisk balanse i områder som i dag er truet. Reindriftnæringen er etter disse medlemmers oppfatning ikke i stand til selv å redusere reintallet. Staten må derfor fastsette det maksimale reintallet i hvert enkelt reinbeitedistrikt, slik at reintallet kommer i balanse i forhold til økologi og dyrevernmessige hensyn. Det må heller ikke over reindriftsavtalen utbetales offentlig støtte til flere rein enn det

maksimalt antall rein som er fastsatt for hvert enkelt reinbeitedistrikt. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"§ 42 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet fastsetter maksimalt antall rein for hvert enkelt reinbeitedistrikt. Distriktsstyret fordele distriktets reintall mellom hver enkelt siida."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til at en av de mest sentrale endringene i lovforslaget er knyttet til ressursforvaltning. Reindriften er en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur, noe som innebærer at statlige myndigheter har et ansvar for at reindriftsnæringen opprettholdes på et bærekraftig nivå.

Komiteen er opptatt av at ressursgrunnlaget for videre bruk og høsting bevares, og at økosystemer og artsbestander i naturlige omgivelser ivaretas for fremtiden.

Etter komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, sin oppfatning støtter de foreslåtte lovendringene opp om dette.

Flertallet viser til at Stortinget ved flere anledninger har påpekt det ansvar som staten har i forhold til utvikling av en bærekraftig reindrift, noe som blant annet har kommet til uttrykk både ved behandlingen av de årlige reindriftsavtaleproposisjonene og statsbudsjettene. Flertallet viser også til at Riksrevisjonen, i Dokument nr. 3:12 (2003-2004), har påpekt at det ikke var satt tilstrekkelige rammebetingelser i reindriftsloven som hindrer konkurranse om beitemene.

Flertallet har merket seg at Regjeringen har vært opptatt av at bestemmelsene i reindriftsloven skulle utformes på en slik måte at det både legges til rette for økt indre selvstyre i reindriften, samtidig som at staten kan ivareta sitt overordnede ansvar på en god måte. Flertallet deler dette synet.

§ 43 Distriktsstyre

Komiteen viser til at i de tilfeller der antallet sommersiidaer er over syv, kan det være situasjoner der ordningen med loddrekning er lite hensiktsmessig. Det bør derfor åpnes for at Reindriftsstyret i helt spesielle tilfeller kan fastsette at det skal være mer enn syv medlemmer av styret. Av hensyn til styrets effektivitet mener komiteen at 11 medlemmer uansett må være et maksimum. Dersom antallet siidaer likevel overstiger antallet styremedlemmer, skal man trekke lodd eller la styrevervene gå på omgang. Komiteen foreslår at det foretas en tilføyelse i

tredje ledd i § 43, og fremmer derfor følgende forslag:

"§ 43 tredje ledd skal lyde:

Hvis særlige grunner tilsier det, kan Reindriftsstyret fastsette at styret skal ha inntil 11 medlemmer. Hvis sterke grunner foreligger, kan Reindriftsstyret bestemme at en sommersiida som er vesentlig større enn gjennomsnittet i distriktet, skal ha sterkere representasjon i styret enn det som følger av reglene i annet ledd. Denne sommersiidaen kan imidlertid ikke ha flertall i styret.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser ellers til at likestillingspolitiske prinsipper bør tas med også i denne vurderingen.

§ 73 Områdestyret

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er opptatt av at det ved oppnevning av områdestyrene bør legges vekt på å ivareta behovet for tilstrekkelig næringsmessig kompetanse.

Komiteen viser til at alle tamreinlagene i dag er underlagt Områdestyret i Sør-Trøndelag/Hedmark. Komiteen viser videre til innspill som kom inn under høringen om at også Oppland fylkeskommune bør oppnevne en representant til områdestyret, som kan representere lokal tilhørighet og kunnskap knyttet til tamreinlagenes virksomhet. Komiteen støtter dette, og ber Regjeringen bidra til dette.

Kapittel 11 Sanksjoner og tvangstiltak

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at dagens lov både er mangelfull og uklar i forhold til sanksjonsmuligheter. Sanksjonsreglene i ny lov innebærer en betydelig forbedring på dette området. De nye sanksjonsreglene, kombinert med reglene om hvordan et for høyt reintall skal reguleres, gjør etter flertallets syn at man får et langt bedre verktøy for å få redusert et for høyt reintall enn det dagens lov gir. Flertallet er kjent med at det foreligger grunnleggende og prinsipielle forskjeller mellom Sametinget og departementets syn på statens muligheter for ressurskontroll, noe som også fremkom under komitéhøringen i Stortinget. Flertallet støtter Regjeringens syn på at det må etableres regler for effektiv kontroll fra myndighetenes side mht. reintall. Etter flertallets oppfatning medfører reglene om hvordan et for høyt reintall skal reduseres, en vesentlig forbedring i forhold til dagens lov.

Komiteen viser til at det under høringen er stilt spørsmål ved om politiet bør få vedtakskompetanse direkte i reindriftsloven til å gripe inn overfor ulovlige forhold i reindriftnæringen, i tråd med gjeldende reindriftslov § 24. Komiteen viser til Regjeringens begrunnelse for ikke å følge opp dette i denne omgang, jf. statsrådets brev til næringskomiteen dattert 16. april 2007, som er vedlagt denne innstillingen. Det vises også til at politiet allerede har tilstrekkelig hjemmel for en inngripen i eventuelle ulovlige forhold, jf. politiloven § 7 første ledd nr. 3.

§ 81 Forskrifter

Komiteen vil, i forhold til Regjeringens forslag, foreslå en tilføyelse om telling av rein og kontroll av reintall i § 81. Som ledd i ressursforvaltningen vil det være nødvendig å ha en mulighet til å foreta offentlig kontrollerte reintellinger. Det må derfor kunne gis nærmere bestemmelser om telling av rein, slik også dagens lov gir adgang til gjennom § 19 tredje ledd annet punktum og § 33. En adgang til å gi bestemmelser om telling av rein har også vært forutsatt fra Regjeringens side, men det er for komiteen opplyst at Regjeringen har lagt til grunn at slike bestemmelser kan forankres i § 81 i forslaget. For ikke å etterlate noen tvil om at det også med hjemmel i ny lov skal kunne gjennomføres telling av rein og kontroll av reintall, har komiteen sett det som hensiktsmessig at dette presiseres særskilt i den generelle forskriftshjemmelen.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"§ 81 Forskrifter skal lyde:

Departementet kan fastsette nærmere forskrifter til gjennomføring av denne lov, herunder om telling av rein og kontroll av reintall."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen stortingsmelding om reindrift innen våren 2008.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

§ 42 tredje ledd og nytt fjerde ledd skal lyde:

Distriktsinndelingen er ikke til hinder for samarbeid mellom reindriftsutøvere på tvers av distriktsgrensene, så sant et slikt samarbeid ikke går ut over andre reindriftsutøveres rettigheter. Distriktsinndelingen er heller ikke til hinder for bruk av beiter i an-

net distrikt når dette følger av særskilt rettsgrunnlag. Med særskilt rettsgrunnlag menes rettskraftig dom eller avtale som omfatter alle berørte siidaer.

Departementet fastsetter maksimalt antall rein for hvert enkelt reinbeitedistrikt. Distriktsstyret fordelele distriktets reintall mellom hver enkelt Siida.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen utrede en omlegging til stasjonær reindrift i Vest-Finnmark.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen fjerne § 8 i FOR 2001-05-04 nr 468: Forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, bortsett fra § 1 tredje ledd og § 42 tredje ledd, som fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om reindrift (reindriftsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Lovens formål

For det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevarer som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv.

Loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvaret for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene

med basis i lokal kultur og tradisjon i de områder hvor det er gitt tillatelse til reindrift etter reglene i § 8.

§ 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Både i og utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven bidra til å sikre forsvarlig dyrevelferd for tamrein.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder for riket med de begrensninger som følger av lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige.

For reindrift i Trollheimen og omegn gjelder reglene i lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal.

§ 3 Forholdet til folkeretten

Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

§ 4 Det samiske reinbeiteområdet

Den samiske befolkningen har på grunnlag av alders tids bruk rett til å utøve reindrift innenfor de delene av fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift (det samiske reinbeiteområdet).

Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal det legges til grunn at det foreligger rett til reinbeite innenfor rammen av denne lov, med mindre annet følger av særlige rettsforhold.

Ved inngrep i reindriftssamenes reindriftingsrettigheter skal det ytes erstatning i samsvar med alminnelige ekspropriasjonsrettslige grunnsetninger.

§ 5 Samiske regionale reinbeiteområder

Det samiske reinbeiteområdet deles inn i samiske regionale reinbeiteområder som skal være åpne for reindrift med slike særlige rettigheter og plikter som er fastsatt i eller i medhold av denne lov. Kongen fastsetter inndelingen.

§ 6 Samiske reinbeitedistrikter

Reindriftingsstyret deler inn de samiske regionale reinbeiteområdene i samiske reinbeitedistrikter etter reglene i § 42.

§ 7 Ekspropriasjon for å sikre reinbeiteareal

Kongen kan kreve avstått til staten grunn og rettigheter, herunder rettigheter som nevnt i kapittel 3, samt rett til erstatning for skade voldt av rein, når dette finnes nødvendig av hensyn til reindriften i det samiske reinbeiteområdet og det må regnes med at inngrepet utvilsomt vil være til mer gagn enn skade.

Gjelder saken avståelse av rettigheter som nevnt i kapittel 3, kan saksøkeren fritas for å erstatte saksøktets sakskostnader så fremt saksøkte etter forhandlinger har avslått eller unnlatt å svare på et tilbud, og saksøkte ved skjønnsavgjørelsen ikke oppnår mer enn tilbudet. For øvrig gjelder sakskostnadsreglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonsaker.

§ 8 Reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet

Utenfor det samiske reinbeiteområdet kan reindrift ikke utøves uten særskilt tillatelse fra Kongen. Slik tillatelse kan bare gis til den som kan legge frem skriftlig samtykke fra vedkommende grunneiere og rettighetshavere eller på annen måte disponerer tilstrekkelig store og hensiktsmessig avgrensede reinbeitearealer. Tillatelse bør ikke gis for villreinområde. Det bør også vises varsomhet med å gi tillatelse for områder som ligger slik til i nærheten av reinbeiteområder at det kan skape konflikter. Tillatelse kan gis for begrenset tid og gjelder under ingen omstendighet etter at beiteretten er falt bort. Det kan settes nærmere vilkår for driften.

Sameiestrekning utenfor det samiske reinbeiteområdet kan disponeres til tamreindrift ved flertallsvedtak i samsvar med lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige.

Dersom eiere og brukere som rår over den største del av et fjellområde som er høvelig til tamreindrift, ønsker området disponert til slik virksomhet, men hindres i dette av enkelte grunneiere som ikke vil være med, kan bestemmelsene om sams tiltak i jordskifteloven § 2 bokstav e brukes tilsvarende.

Med Kongens godkjenning kan allmeningsstyret for inntil 10 år om gangen gi tillatelse til tamreindrift i bygdeallmenning utenom reinbeiteområde, dersom reindrift kan foregå uten vesentlig skade eller ulempe for de bruksberettigede.

Om tamreindrift i statsallmenning utenom reinbeiteområde gjelder bestemmelsene i fjellova § 17.

Kapittel 2 Reindrift i det samiske reinbeiteområdet

§ 9 Rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet

Bare personer som har rett til reinmerke, jf. § 32, har rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet.

Det er et vilkår for å eie rein at reinen inngår i en siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel som blir drevet av en ansvarlig leder etter reglene i §§ 10 flg.

Dersom særlige grunner foreligger, kan Reindriftingsstyret samtykke i at person som ikke fyller vilkårene etter første eller annet ledd, får eie rein i det samiske reinbeiteområdet.

Reindriftingsstyret kan videre gi tillatelse til at privatpersoner eller institusjoner eier rein for vitenska-

pelige formål og i forsøksøyemed under offentlig ledelse eller tilsyn. Slike tillatelser skal gis for begrenset tid og knyttes til bestemte vilkår.

§ 10 *Siidaandel*

Med siidaandel forstås en familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, jf. § 51, og som driver reindrift under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i fellesskap. Leder av siidaandelen må være bosatt i Norge.

Ansvarlig leder av siidaandelen bestemmer hvem som får eie rein i andelen og vedkommendes reintall.

En reineier kan være ansvarlig leder for bare én siidaandel og kan heller ikke eie rein i mer enn én siidaandel. Umyndige barn hvis foreldre ikke lever sammen, har likevel adgang til å eie rein i siidaandel både hos fars slekt og hos mors slekt.

§ 11 *Etablering av siidaandel*

Driftsenhet som ved lovens ikrafttredelse er registrert hos områdestyret, anses som siidaandel i forhold til reglene i denne lov. Den som ved lovens ikrafttredelse er innehaver av driftsenheten, anses som ansvarlig leder av vedkommende siidaandel.

Lederne av siidaandelene i en siida kan ved enstemmighet bestemme at det skal etableres en ny siidaandel i siidaen under ledelse av en utpekt person som er myndig og som fyller vilkårene i § 9 for å eie rein. Det skal ses hen til at etableringen ikke truer grunnlaget for økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i siidaen.

Ved etablering av ny siidaandel skal reintallet holdes innenfor det øvre reintall som er bestemt for siidaen, jf. § 60 første og annet ledd. Dersom etableringen fører til overskridelse av reintallet, skal det foretas reduksjon etter reglene i § 60 tredje og fjerde ledd.

Ved avgjørelsen av hvem som skal lede en ny siidaandel, skal det bl.a. tas hensyn til arbeidsinnsatsen i siidaen og livsforholdene for den som det er spørsmål om å utpeke, samt lovens formål.

Melding om ny siidaandel skal sendes områdestyret for godkjenning. Områdestyret skal kontrollere at vilkårene for etablering av ny siidaandel er oppfylt, herunder at etableringen ikke truer grunnlaget for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i siidaen. Områdestyret kan nekte godkjenning dersom det gjennomsnittlige reintall i den enkelte siidaandel blir under 250 rein beregnet i forhold til fastsatt øvre reintall for siidaen.

Reglene i annet til femte ledd gjelder tilsvarende ved overflytting av en siidaandel til en annen siida.

Områdestyret kan, hvis særlige grunner foreligger, pålegge et distrikt eller en siida å etablere en eller flere nye siidaandeler. Lederen for ny siidaandel ut-

pekes etter reglene i annet til femte ledd. Oppnås ikke enighet, skal lederen utpekes av områdestyret.

§ 12 *Sideordnet rekrutteringsandel*

Ansvarlig leder av en siidaandel kan bestemme at det skal etableres en sideordnet rekrutteringsandel knyttet til siidaandelen.

Etableringen av en sideordnet rekrutteringsandel forutsetter at det fastsettes et høyeste reintall som siidaandelen og den sideordnede rekrutteringsandelen i sum må holde seg innenfor.

Det kan ikke etableres mer enn én sideordnet rekrutteringsandel til hver siidaandel.

En sideordnet rekrutteringsandel kan bestå i inntil syv år, og det forutsettes at det ved etablering av slik andel samtidig inngås en avtale for overtakelse av siidaandelen. Ansvarer som leder av en rekrutteringsandel kan bare overlates til et barn, et barnebarn eller en annen av den yngre generasjon som oppfyller vilkårene i § 9 for å eie rein. Vedkommende må være myndig og ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år.

Lederen for den sideordnede rekrutteringsandelen har samme rettigheter og plikter som en leder av en siidaandel, med mindre noe annet følger av loven her.

Dersom lederen for siidaandelen dør eller trekker seg som ansvarlig leder, inngår den sideordnede rekrutteringsandelen i siidaandelen med lederen av den sideordnede rekrutteringsandelen som ny leder.

Melding om etablering av sideordnet rekrutteringsandel skal sendes områdestyret som skal kontrollere at de formelle vilkår for etablering av sideordnet rekrutteringsandel er oppfylt.

§ 13 *Ektefelles og samboers stilling*

Dersom ansvarlig leder av en siidaandel er eller blir gift, kan begge ektefeller være ansvarlige ledere av siidaandelen. Det gjelder selv om bare den ene ektefelle fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein. Slik felles siidaandel innebærer at ektefellene står solidarisk ansvarlige som ledere av siidaandelen.

Hvis ektefellene er enige om at begge skal stå som ansvarlig leder, må de gi melding om dette i melding om reindrift, jf. § 18.

Ektefeller som begge oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein, kan være selvstendige ledere for hver sin siidaandel, med de begrensninger som følger av loven for øvrig.

Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder tilsvarende for to ugifte personer som lever sammen (samboere) dersom de

1. har eller har hatt felles barn,
2. tidligere har vært gift med hverandre, eller
3. har levd sammen i ekteskapslignende forhold i to år.

§ 14 *Opphør av ekteskap og samboerskap*

Har siidaandelen vært drevet i fellesskap mellom ektefeller eller samboere, og en av dem dør, blir den gjenlevende parten ansvarlig leder alene. Dette gjelder selv om den gjenlevende parten ikke fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein.

Dersom ekteskapet eller samboerskapet opphører på annen måte enn ved død, mister den ektefellen eller samboeren som har fått medansvar gjennom ekteskapet eller samboerskapet, rett til å stå som medansvarlig leder. Partene kan avtale at vedkommende fortsatt likevel skal eie rein i siidaandelen og eventuelt alene skal ha lederansvaret for siidaandelen. Dette gjelder selv om vedkommende ikke fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein.

Endringer i lederansvaret etter første og annet ledd skal meldes til områdestyret.

§ 15 *Overføring av ansvaret som leder av siidaandel*

Dersom sideordnet rekrutteringsandel ikke er etablert, kan lederen av en siidaandel overføre ansvaret som leder av andelen til et barn, et barnebarn eller en annen person som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen.

Den nye lederen av siidaandelen må være myndig og må ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år. Områdestyret kan i særlige tilfelle godkjenne overføring til et barn eller barnebarn som ikke oppfyller disse kravene.

Ved overføring av lederansvaret for en siidaandel har tidligere leder fortsatt rett til å eie rein i siidaandelen.

Dersom lederen av en siidaandel dør uten at det er truffet beslutning som nevnt i første ledd, har et barn, et barnebarn eller en annen slektning som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen, rett til å overta ansvaret for siidaandelen med mindre gjenlevende ektefelle eller samboer overtar ansvaret etter reglene i § 14. Annet ledd gjelder tilsvarende.

Ved dødsfall kan det søkes områdestyret om at siidaandelen stilles i bero inntil barn, barnebarn eller annen person som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen, er myndig.

Melding om overføring av siidaandel skal sendes områdestyret som skal kontrollere at de formelle vilkår foreligger.

§ 16 *Avvikling av siidaandel*

Dersom ansvarlig leder for en siidaandel beslutter å avvikle sin reindrift eller dør uten at ansvaret overføres til en annen etter reglene i §§ 12 og 15, skal siidaandelen oppløses og reinen selges med mindre den inngår i en annen siidaandel eller i en sideordnet rekrutteringsandel. Styret i sommersiidaen, jf. § 52, eller den kontaktperson som er valgt etter § 53 annet

ledd, skal påse at siidaandelen avvikles. Kostnaden ved avviklingen skal dekkes av inntektene fra salg av reinen.

Dersom ansvarlig leder for en sideordnet rekrutteringsandel beslutter å avvikle sin reindrift eller dør, går andelen inn i den siidaandelen som rekrutteringsandelen ble etablert ut fra.

Melding om avvikling etter første og annet ledd skal sendes til områdestyret.

Hvis en siidaandel eller en sideordnet rekrutteringsandel har hatt et reintall på under 50 i fem år, må den avvikles som siidaandel. Beslutningen om avvikling treffes av områdestyret. Områdestyret skal det fjerde året med et reintall på under 50 varsle lederen av siidaandelen om den forestående avviklingen. Varslingen må skje minst seks måneder før fristen for innsending av neste års melding om reindrift. Bestemmelsen om gjennomføring av avvikling i første ledd får tilsvarende anvendelse.

§ 17 *Hold av rein i strid med reglene i kapittel 2*

Den som har rein i strid med reglene i kapittel 2, kan pålegges å bringe forholdet til opphør etter reglene i kapittel 11.

§ 18 *Melding om reindrift*

Leder av siidaandel skal årlig gi melding om reindrift til områdestyret. Meldingen skal inneholde opplysninger om antall rein i siidaandelen og eiere av rein innenfor andelen, samt opplysninger om siidatilknytning. Kopi av meldingen sendes styret i det distrikt der reindriften foregår.

Departementet gir nærmere regler om hvilke opplysninger meldingen skal inneholde og om fristen for å gi melding mv.

Opplysninger i meldingen om enkeltpersoners reintall og deres personlige forhold er underlagt taushetsplikt, med mindre noe annet følger av lov. Forvaltningsloven §§ 13 a til 13 e gjelder tilsvarende.

Kapittel 3 Reindriftsrettens innhold

§ 19 *Beiterett*

Retten til å utøve reindrift gir rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmarksstrekning, herunder også tidligere dyrket mark og slåtteng som ligger for seg selv uten tilknytning til bebodde områder eller dyrkede arealer i drift, dersom de ikke er holdt i hevd og heller ikke er i bruk som kulturbeite, med mindre arealet er inngjerdet med gjerde som freder for rein. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om hva som skal forstås med gjerde som freder for rein.

Kongen kan gjøre vedtak om at bestemte barskogstrekninger skal være fredet for reinbeiting i en viss tid, når dette anses påkrevet av hensyn til skogens foryngelse eller gjenvekst. Kongen kan også i

andre tilfelle gjøre vedtak om fredning av nærmere bestemte områder i en viss tid når særlige hensyn tilsier dette. Fredningsvedtak kan også gjøres gjeldende for flytting med rein.

Areal som blir fredet for reinbeiting, bør kompenseres ved utlegging av tilsvarende beitearealer hvor dette er mulig.

§ 20 Årstidsbeiter

Beiteretten omfatter rett til nødvendige årstidsbeiter, dvs. vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter, herunder flyttleier, kalvingsland og paringsområder.

§ 21 Rett til husvære, buer o.l.

Retten til å utøve reindrift gir rett til i utmark å disponere grunn til nødvendige hytter og gammer for folk og til buer og stillinger som trengs til oppbevaring av løsoere og matvarer.

En reindriftsutøver har adgang til mot vederlag å få utvist tomt til bolig dersom reindriftsutøveren ikke på annen måte kan skaffe seg bolig som er nødvendig av hensyn til en rasjonell utøvelse av reindriften. Kan ikke partene bli enige om at forutsetningene for å kreve utvisning av tomt er til stede, eller om stedsvalg, størrelse og avgrensing, vilkår og vederlag, avgjøres dette ved skjønn ved jordskifteretten.

Grunnen som er tatt i bruk eller utvist og bygninger og anlegg som er oppført med hjemmel i første eller annet ledd, kan ikke uten godkjenning av Kongen og samtykke fra grunneieren brukes til annet formål enn reindrift eller overdras til andre enn utøvere av reindrift og som fyller forutsetningene i første og annet ledd.

§ 22 Flyttleier

Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttleier regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttleier og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følge av omlegging av flyttleier eller åpning av ny flyttleier erstattes etter skjønn ved jordskifteretten, hvis enighet ikke oppnås. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnet.

§ 23 Motorferdsel

Den som utøver reindrift, har adgang til bruk av nødvendige fremkomst- og transportmidler i samsvar med distriktsplan, jf. § 62.

Bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal begrenses mest mulig og skal så langt mulig foregå i faste løyper. Motorisert ferdsel eller flyging inn i område fredet i medhold av lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern. Nærmere regler om slik ferdsel i fredet område kan fastsettes ved forskrift av vedkommende forvaltningsmyndighet i samråd med distriktsstyret og områdestyret.

§ 24 Gjerder og andre anlegg

Retten til å utøve reindrift gir rett til å føre opp arbeids- og sperregjerder, slakteanlegg, broer og andre anlegg som er nødvendige for reindriften. Gjerder og anlegg må ikke plasseres slik at de virker unødige skjjemende eller er til vesentlig skade eller ulempe for grunneieren eller for andre rettmessige interesser.

Gjerder og anlegg som skal bli stående ut over en sesong, kan ikke oppføres uten godkjenning av departementet. Godkjenning av større anlegg kan først gis etter en fagkyndig vurdering av de samlede miljømessige virkninger, sammenholdt med de reindriftsfaglige behov for anlegget. Hvis ikke grunneieren og eventuelle bruksberettigede gir sitt samtykke, kan departementet gi tillatelse til utføring av anlegget mot vederlag etter skjønn ved jordskifteretten for skade og ulempe.

Gjerder og anlegg som ikke er i samsvar med første eller annet ledd, kan områdestyret kreve fjernet eller endret av den som er ansvarlig. Er dette ikke etterkommet innen en fastsatt frist, kan reindriftsagronomen iverksette riving eller endring umiddelbart. Områdestyret kan delegere sin myndighet etter dette ledd til reindriftsagronomen. Utgifter ved tiltak etter dette ledd skal bæres av den ansvarlige og er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om hvordan gjerder og andre anlegg skal plasseres og utformes, herunder om gjerdematerialer m.m. Departementet kan også gi bestemmelser om vedlikehold av permanente gjerder og anlegg og om plikt til å ta bort gjerder og anlegg som ikke holdes i forskriftsmessig stand eller som ikke lenger er i bruk.

§ 25 Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet

I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift, til eget bruk å ta lauvtrær, busker, einer, vidjer, bjørkeris, selvtørrede bartrær og tørt vindfall, nedfalne greiner og kvister, stubber, never og bark, både på offentlig og privat eiendom når virket skal brukes til:

1. brensel,
2. gammer, koier, buer eller stillinger for oppbevaring av løsoere og matvarer,

3. teltstenger, redskaper og enklere bruksting,
4. arbeidsgjerder (trøer, ringgjerder),
5. garving.

Friskt lauvtrevirke og friske busker må ikke tas så fremt det på stedet eller i nærheten finnes annet virke som er tjenlig for formålet.

Skogeiieren kan kreve betaling for friske lauvtrær som tas i privat skog, men ellers kan det ikke kreves betaling for virke som rettmessig blir tatt i medhold av denne paragraf. Det skal uten opphold gis melding til grunneiieren om uttak av trevirke som denne kan kreve betaling for. Oppnås ikke enighet om betalingen, kan beløpets størrelse kreves fastsatt ved skjønn ved jordskifteretten. Finnmarkseiendommen kan ikke kreve betaling etter bestemmelsene i leddet her.

Så langt det fremstiller seg som nødvendig av hensyn til skogens bevaring, foryngelse eller gjenvekst eller fordi det er mangel på trevirke i distriktet, kan Kongen ved forskrift begrense eller helt forby uttak av trevirke i nærmere bestemte områder og derunder bl.a. bestemme at friskt virke bare kan tas etter utvising.

§ 26 *Jakt, fangst og fiske i det samiske reinbeiteområdet*

I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift å drive jakt, fangst og fiske i statsallmenning, i ikke særskilt matrikulert statseiendom og på Finnmarkseiendommens grunn innenfor det reinbeitedistrikt hvor reindriften foregår, på samme vilkår som gjelder for personer som er fast bosatt i den kommune, bygd eller grend hvor allmenningen, statseiendommen eller den aktuelle del av Finnmarkseiendommens grunn ligger. I statens matrikulerte skoger og høyfjellsstrekninger innenfor reinbeiteområde skal reindriftsutøvernes adgang til jakt, fangst og fiske være som den har vært fra gammelt av.

Kongen kan gjøre vedtak om at utøverne av reindriftnæringen skal ha enerett til bruk av bundne redskaper til fangst av fisk i nærmere bestemte vann og elvestrekninger i andre statseiendommer enn statsallmenningene. Kongen kan også gjøre vedtak om at visse vann og elvestrekninger i eiendommer som nevnt i foregående punktum skal være forbeholdt til bruk for dem som utøver reindrift.

For jakt, fangst og fiske som drives etter bestemmelsene i denne paragraf, skal det ikke betales leie eller kortavgift.

Kapittel 4 Alminnelige regler om utøvelse av reindrift

§ 27 *Utøvelse av reindrift*

En reineier skal under utøvelse av sin reindrift ta hensyn til andre reineieres reindrift og ikke utnytte

beitene på en slik måte at de forringes for andre reineiere. Reineieren må heller ikke hindre andre i deres rettmessige utøvelse av reindrift.

En reineier skal sørge for at reindriften skjer innenfor de rammer som følger av loven her i samsvarende med bruksreglene i distriktet.

§ 28 *Tilsyn*

Reinen skal holdes under slikt tilsyn at den så vidt mulig hindres fra å volde skade, komme utenfor lovlig beiteområde eller sammenblandes med annen rein.

Nærmere regler om tilsyn kan fastsettes i distriktets regler om beitebruk.

§ 29 *Innsyn*

Siida som har grunn til å tro at rein fra den har kommet inn i en annen siidas flokk, har rett til å besiktige flokken for å se om dens rein er i flokken.

Innsyn kan bare skje med en representant for siidaen til stede. Representanten skal bidra til at innsyn kan finne sted. For øvrig gjennomføres innsyn i henhold til skikk og bruk blant reineierne i området.

Nærmere regler om innsyn kan gis i bruksreglene for distriktet.

§ 30 *Behandling av andre siidaers rein*

Siida som har fått rein fra en annen siida inn i flokken, skal snarest mulig underrette den andre siidaen om forholdet. Skilling finner sted etter reglene i § 31.

Er det vanskelig for den andre siidaen å hente reinen, eller kan utskilling ikke foretas, plikter den siidaen som har fått andres rein inn i flokken, å ta vare på reinen inntil utskilling og avhenting kan finne sted.

Nærmere regler om behandling av andre siidaers rein kan gis i bruksreglene for distriktet.

§ 31 *Skilling*

Den som har rein i en flokk sammen med andre, kan kreve skilling for uttak av egne dyr.

De andre som har rein i flokken, har plikt til å legge forholdene til rette for skilling. Ingen må forstyrre arbeidet under skillingen. Skilling bør finne sted før flokken forlater sesongbeiteområdet.

Skilling kan ikke kreves under kalving eller i forbindelse med brunst eller hvis skilling ikke er tilrådelig av dyrevernmessige grunner.

Før rein settes i gjerde for skilling, må de siidaer som kan ha rein i flokken, varsles.

Nærmere regler om skilling og varsling kan gis i bruksreglene for distriktet.

Kapittel 5 Merking av rein og registrering av reinmerke

§ 32 Rett til reinmerke

Rett til reinmerke har personer av samisk ætt som

1. ved lovens ikrafttredelse hadde reindrifft som hovednæring i reinbeitedistrikt i samsvar med lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrifft § 4, jf. § 3, eller
2. har foreldre eller besteforeldre som har hatt reindrifft som hovednæring, og som
3. inngår i siidaandel eller skal inngå i siidaandel etter beslutning i henhold til § 10 annet ledd eller lede siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel i henhold til §§ 11 til 15.

Den som blir adoptert, får samme rett til reinmerke som om adoptivbarnet hadde vært adoptivforeldrenes egne fødte barn, selv om vedkommende ikke er av samisk ætt.

Den som er gift med noen som er ansvarlig leder for siidaandel, men ikke selv fyller vilkårene i første ledd for reinmerke, har rett til reinmerke. Det samme gjelder samboer som nevnt i § 13 fjerde ledd.

Overtar en person som nevnt i tredje ledd lederansvaret for siidaandelen, jf. § 14, har vedkommende rett til reinmerke så lenge vedkommende er ansvarlig leder for en siidaandel. Vedkommendes nye ektefelle eller samboer har ikke rett til reinmerke etter tredje ledd.

Har Reindrifftsstyret i henhold til § 9 tredje ledd gitt en person rett til å eie rein, kan Reindrifftsstyret også gi vedkommende rett til reinmerke der dette er nødvendig av hensyn til en velordnet reindrifft.

§ 33 Plikt til merking av rein

All rein i det samiske reinbeiteområdet skal merkes med eierens merke.

Reinen skal merkes med eierens registrerte merke innen 31. oktober samme år som den er født. Områdestyret kan i særlige tilfelle samtykke i at denne frist overskrides, men ikke under noen omstendighet ut over 31. mai det påfølgende år.

Merking skal skje i henhold til bestemmelsene i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern.

§ 34 Former for merking

Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal merking av rein skje ved snitt i øret med eierens registrerte reinmerke.

I tillegg til registrert reinmerke kan det anvendes øreklips ved overtagelse av eiendomsretten til rein som er merket med den tidligere eierens merke.

Midlertidig merking skjer med hårmerke eller øreklips. Midlertidig merking viser eierforholdet inn til merking i henhold til første eller annet ledd finner sted.

§ 35 Ommerking

Ommerking er ikke tillatt.

Ommerking straffes etter reglene i straffeloven kapittel 24.

§ 36 Salg av rein uten lovlig merke

Rein født tidligere år, og som etter 31. mai finnes uten lovlig merke, skal som hovedregel selges under distriktsstyrets, eventuelt siidastyrets, ansvar.

Utbyttet av salget tilfaller reinens eier. Er eieren ikke kjent, tilfaller utbyttet siidaen som reinen tilhører. Er heller ikke siidaen kjent, tilfaller utbyttet distriktet.

§ 37 Merkenemnd og klagenemnd

I hvert samiske regionale reinbeiteområde velges en merkenemnd på minst tre og høyst fem medlemmer fra ulike reinbeitedistrikter, med personlige varamedlemmer. Medlemmene og varamedlemmene velges av distriktslederne. Reindrifftsforvaltningen utpeker sekretær for nemnda. Reindrifftsstyret oppnevner en klagenemnd.

§ 38 Registrering og sletting av merke

Alle reinmerker skal godkjennes av merkenemnda før de tas i bruk i det regionale reinbeiteområdet. Godkjente reinmerker i det regionale reinbeiteområdet registreres hos Reindrifftsforvaltningen. Reinmerket skal ha en slik form at forveksling eller misbruk ikke kan finne sted. Merkenemnda skal, under ivaretagelse av hensynet til velordnet reindrifft, søke å bevare tradisjonell bruk og utforming av reinmerker, blant annet skal tradisjonelle familiemerker søkes bevart for familien.

Reinmerke kan ikke registreres som varemerke etter lov 3. mars 1961 nr. 4 om varemerker.

Et registrert reinmerke skal slettes når merke innehaveren avgår ved døden uten å etterlate seg rein som sammen med merket overtas av ektefelle eller arving.

Dersom et reinmerke ikke har vært i bruk de siste 4 år, kan merkenemnda slette merket.

Dersom et registrert reinmerke har en slik form at forveksling eller misbruk kan finne sted, kan merkenemnda slette merket.

Med reindrifftsstyrets godkjennelse kan merkenemnda vedta utfyllende retningslinjer for utforming av merker mv.

§ 39 Saksbehandling

Merkenemnda skal kunngjøre innkomne søknader om reinmerke for lederne i siidaandelene i vedkommende og tilstøtende distrikter. Kunngjøring skal også skje i Sverige og Finland. Merkenemndas

avgjørelse av søknaden skal kunngjøres på tilsvarende måte.

Merkenemndas avgjørelse kan påklages til klagenemnda.

Departementet gir nærmere regler for saksbehandling i merkenemnda, herunder om registreringsavgift, og regler for klagebehandlingen.

§ 40 *Utfyllende bestemmelser om reinmerker*

Departementet kan gi nærmere regler om merking av rein og registrering av reinmerker, samt om overføring og sletting av reinmerker som ikke er i bruk.

§ 41 *Merking utenfor det samiske reinbeiteområdet*

Utenfor det samiske reinbeiteområdet gir departementet nærmere regler om reinmerke og merking av rein.

Kapittel 6 Reindriftens organisering - distrikter og siida

I Reinbeitedistrikter

§ 42 *Reinbeitedistrikt*

Ved inndelingen av de samiske regionale reinbeiteområdene i reinbeitedistrikter skal reindrifststyret med utgangspunkt i sedvanemessig bruk legge vekt på at et reinbeitedistrikt får grenser som driftsmessig er naturlige og hensiktsmessige.

Et distrikt skal fortrinnsvis omfatte alle årstidsbeitene for de reindrifstutøverne som er knyttet til distriktet. Hvor det er hensiktsmessig, kan årstidsbeitene være fordelt over flere distrikter.

Distriktsinndelingen er ikke til hinder for samarbeid mellom reindrifstutøvere på tvers av distriktsgrensene, så sant et slikt samarbeid ikke går ut over andre reindrifstutøveres rettigheter. Distriktsinndelingen er heller ikke til hinder for bruk av beiter i annet distrikt når dette følger av særskilt rettsgrunnlag.

§ 43 *Distriktsstyre*

I hvert reinbeitedistrikt skal det være et distriktsstyre valgt av og blant de stemmeberettigede i distriktet etter reglene i annet og tredje ledd.

Lederen for styret velges av distriktsårsmøtet, jf. § 49. Resten av styret består av en representant for hver sommersiida i distriktet, jf. § 54 første ledd nr. 2. En siidas styremedlem velges av siidaårsmøtet, jf. § 53. Er antall sommersiidaer mer enn syv, velges det seks medlemmer ved loddtrekning blant styremedlemskandidatene fra de enkelte sommersiidaene, med unntak for den sommersiidaen som har lederen. Distriktsårsmøtet kan bestemme at styremedlemskap i stedet skal gå på omgang mellom sommersiidaene. Slike regler må godkjennes av områdestyret. Lederen

og de øvrige styremedlemmene velges for to år av gangen med personlige varamedlemmer.

§ 43 *tredje ledd skal lyde:*

Hvis særlige grunner tilsier det, kan Reindrifststyret fastsette at styret skal ha inntil 11 medlemmer. Hvis sterke grunner foreligger, kan Reindrifststyret bestemme at en sommersiida som er vesentlig større enn gjennomsnittet i distriktet, skal ha sterkere representasjon i styret enn det som følger av reglene i annet ledd. Denne sommersiidaen kan imidlertid ikke ha flertall i styret.

Hvis utøverne i sommersiidaen ellers i året danner mindre vintersiidaer, kan lederne for siidaandelen i en vintersiida, eventuelt flere vintersiidaer sammen eller annen gruppering, kreve at styrevervet i distriktsstyret skal gå på omgang mellom vintersiidaene/grupper.

Hvis distriktet svarer til en sommersiida, gjelder reglene i § 52 for valg av styre, likevel slik at et styre alltid skal opprettes.

Styret er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er til stede. Et distriktsstyre med færre enn tre medlemmer er likevel bare beslutningsdyktig når alle medlemmer møter. Ved likt stemmetall gjør lederens stemme utslaget.

§ 44 *Distriktsstyrets oppgaver og myndighet*

Distriktsstyret representerer reindrifstinteressene i distriktet. Distriktsstyrets oppgaver er å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler.

Distriktsstyret kan blant annet inngå forlik, saksoke og saksøkes på vegne av reindrifstutøverne i distriktets felles anliggender. Det gjelder også i saker som gjelder vern av arealer, selv om ikke alle utøvere er berørt. Dette er likevel ikke til hinder for at en siida eller reineier ivaretar egne særskilte interesser.

§ 45 *Fullmakt*

Distriktsstyret kan i bestemte saker gi styrets leder sammen med styrets sekretær eller sammen med ett av styremedlemmene fullmakt til å opptre på styrets vegne.

§ 46 *Distriktskasse*

I hvert distrikt skal det være en distriktskasse. Alle siidaandeler plikter å betale et årlig tilskudd til distriktskassen. Distriktskassens midler skal dekke godtgjørelse til distriktsstyrets medlemmer og andre utgifter til administrering av distriktet.

Tilskuddets størrelse beregnes pr. rein og fastsettes av distriktets årsmøte etter forslag fra distriktsstyret, jf. § 50 første ledd nr. 7. Distriktsstyret utregner

tilskuddet for den enkelte siidaandel etter antall rein i siidaandelen, sytingsrein medregnet.

Vedtaket om det tilskudd den enkelte siidaandelen skal betale, kan bringes inn for områdestyret, som kan endre vedtaket dersom tilskuddet ikke står i rimelig forhold til distriktets gjøremål. Krav om slik overprøving må fremsettes innen åtte uker etter at siidaandelen mottok underretning om vedtaket om tilskuddet.

Dersom tilskuddet ikke betales, mister siidaandelen sin stemmerett inntil skyldig beløp er betalt. Endelig vedtak om tilskudd er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 47 Reindrifsfond

I distriktet skal det være et reindrifsfond. Inn i fondet går:

1. erstatning til distriktet ved ekspropriasjon av beiterettigheter o.a.
2. erstatning til distriktet for skade, ulempe mv.
3. konsesjonsavgift til distriktet ved ekspropriasjon,
4. midler fra salg av rein uten lovlig merke,
5. avgift ved brudd på bruksregler, jf. § 77,
6. andre midler som tilfaller distriktet.

Fondets midler forvaltes og disponeres av distriktsstyret etter vedtekter fastsatt i henhold til § 57 annet ledd nr. 5.

§ 48 Revisjon

Årsmøtet velger revisor som skal være registrert eller statsautorisert i henhold til reglene i lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer.

Områdestyret kan godkjenne at det i stedet for eksterne revisor velges et revisjonsutvalg på to, eventuelt tre medlemmer blant de stemmeberettigede i distriktet. Medlemmene må ikke være medlemmer av styret eller ha spesiell tilknytning til styremedlemmer.

§ 49 Distriktsårsmøte

Årsmøte skal holdes av reieneierne i distriktet hvert år innen utgangen av juni måned. Møtet sammenkalles på den måten som er vanlig i distriktet, med minst fire ukers varsel.

På årsmøtet har enhver reieneier tale- og forslagsrett. Ved avstemninger er den enkelte siidaandel stemmeberettiget slik at hver siidaandel har fem stemmer. En sideordnet rekrutteringsandel har to stemmer. Lederen av siidaandelen bestemmer fordelingen av stemmene blant de andre reieneierne i siidaandelen. Lederen må alltid selv beholde minst én stemme, eventuelt to stemmer hvis ektefeller eller samboere har felles ledelse av siidaandelen.

Styrets årsmelding og regnskap, samt forslag til disponering av reindrifsfondets midler, skal sammen med sakliste for årsmøtet og eventuelt kandidat til

ledervervet i styret sendes lederne av siidaandelene i distriktet senest fire uker før årsmøtet holdes.

Årsmøtet ledes av en møteleder som velges av årsmøtet. Møtet er lukket, med mindre årsmøtet selv bestemmer noe annet.

For årsmøteforhandlingene og valg skal det føres en protokoll, som oppleses ved møtets slutt og undertegnes av to møtedeltagere som er valgt til det.

§ 50 Distriktsårsmøtets saker og myndighet

Årsmøtet skal:

1. avgi uttalelse til distriktsstyrets årsmelding og vedta årsregnskap
2. avgi uttalelse til distriktsstyrets forslag til bruksregler, jf. § 57
3. avgi uttalelse til distriktsstyrets forslag til distriktsplan, jf. § 62
4. velge leder for distriktsstyret etter § 43
5. fastsette regler for valg av styremedlemmer iht. § 43 annet ledd
6. fastsette godtgjørelse til medlemmene av distriktsstyret
7. fastsette tilskuddet pr. rein til distriktskassen, jf. § 46
8. velge revisor, eventuelt revisjonsutvalg, jf. § 48
9. avgi uttalelse i saker som noen med møterett på årsmøtet, senest en uke før årsmøtet ved henvisning til distriktsstyret, har krevd behandlet
10. avgi uttalelse i andre saker som fremlegges av distriktsstyret med anmodning om uttalelse fra årsmøtet.

I saker der årsmøtet har uttalerett, er uttalelsen veiledende og ikke bindende for styret.

Årsmeldingen skal sendes områdestyret.

Departementet gir nærmere regler om innholdet i årsmeldingen.

II Siida

§ 51 Siida

Med siida forstås i denne lov en gruppe av reieneiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer. Denne lov skiller mellom sommersiida og vintersiida. En sommersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på sommer- og høstbeiteområdene. En vintersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på vinter- og vårbeiteområdene.

§ 52 Sommersiidastyre

I sommersiidaen skal det velges et styre som skal ha ansvaret for tilrettelegging av felles virksomhet og forvalte felles anlegg i siidaen, som slakteanlegg, gjerder o.l. Styret velges av siidaårsmøtet. Årsmøtet kan vedta at det ikke skal velges styre for siidaen, jf. § 53 annet ledd.

§ 53 Årsmøte i sommersiidaen

I sommersiidaer skal det holdes årsmøte hvert år innen utgangen av mai måned. Alle som har rein i siidaen, har rett til å være til stede på årsmøtet med tale- og forslagsrett. Stemmeberettiget er den enkelte siidaandel. Bestemmelsene i § 49 annet ledd gjelder tilsvarende.

Er det ikke eget styre i sommersiidaen, må årsmøtet velge en person som skal være kontaktperson mellom siidaen og distriktsstyret. Vedkommende har ansvaret for å sammenkalle til årsmøte.

§ 54 Siidaårsrsmøtets saker og myndighet

Årsmøtet skal:

1. velge siidastyre etter § 52
2. velge kandidat til distriktsstyret etter § 43
3. fastsette tilskuddet til siidakassen, jf. § 55
4. fastsette regler for siidakassen, jf. § 55
5. fastsette regler for siidafondet, jf. § 56 første ledd
6. velge revisor, jf. § 56 annet ledd
7. velge kontaktperson som nevnt i § 53 annet ledd.

Årsmøtet kan gjennom vedtekter bestemme at en eller flere av de bestemmelser som gjelder for årsmøtet i distriktet, jf. § 50, også skal gjelde for siidaårsrsmøtet.

§ 55 Siidakasse

Er siidastyre valgt i henhold til § 52, skal det også opprettes en siidakasse. Er det ikke eget styre i siidaen, kan årsmøtet vedta at det skal opprettes en siidakasse som forvaltes av kontaktperson som nevnt i § 53 annet ledd.

Det skal utarbeides regler for bruk av siidakassen. Reglene i § 46 første til tredje ledd gjelder tilsvarende.

Enhver leder av en siidaandel kan kreve at kassen skal gjennomgås av en revisor etter reglene i § 56 annet ledd.

§ 56 Siidafond

Blir en siida tilkjent midler som nevnt i § 47, skal det opprettes et reindrifsfond for siidaen, og det skal utarbeides regler for bruk av fondets midler. Fondets vedtekter skal godkjennes av områdestyret.

Årsmøtet i siidaen velger revisor etter reglene i § 48 til revisjon av fondet. Er det ikke eget årsmøte i siidaen, velges revisor ved enighet mellom lederne av siidaandelene. Utpeker ikke siidaen en egen revisor, skal siidafondet kontrolleres av distriktets revisor.

Kapittel 7 Bruksregler i distriktet. Distriktsplan

§ 57 Bruksregler

Det skal fastsettes bruksregler for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. Bruksreglene må ikke stride mot loven her.

Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig utnytting av distriktets beiteressurser og inneholde nærmere regler om:

1. beitebruk, jf. § 59
2. reintall, jf. § 60
3. bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg
4. bruk av motorisert kjøretøy
5. disponering av reindrifsfond, jf. § 47
6. forvaltning av distriktets øvrige midler
7. fordeling av arbeidsplikter og investeringer
8. andre forhold som det anses hensiktsmessig å regulere ved bestemmelser i distriktets bruksregler.

Der det er påkrevet, kan områdestyret pålegge to eller flere distrikter å utarbeide felles bruksregler for ett eller flere av de forhold som er nevnt i første ledd.

§ 58 Utarbeidelse og godkjenning av bruksregler

Bruksreglene utarbeides av distriktsstyret og skal godkjennes av områdestyret. Områdestyrets behandling skal, foruten en kontroll med at lovens regler for utarbeidelse av bruksregler er fulgt, også omfatte en vurdering av om bruksreglene gir grunnlag for en økologisk bærekraftig reindrift i distriktet.

Regler om beitebruk etter § 59 skal utarbeides i samarbeid med distriktets siidaer. Det samme gjelder fastsettelse av reintall etter § 60.

Før bruksreglene sendes områdestyret til godkjenning, skal et utkast være behandlet på distriktets årsmøte. Utkast skal være sendt lederne for siidaandelene i distriktet to måneder før årsmøtet. Uttalelser som kommer inn på årsmøtet, sendes områdestyret sammen med utkast til bruksregler.

Hvis områdestyret ikke godkjenner de foreslåtte bruksreglene, skal reindriftsagronomen bistå distriktet ved utarbeidelse av et nytt forslag som skal behandles etter reglene foran. Områdestyret skal, hvis dette ikke fører frem, utarbeide bruksregler for distriktet.

Hvis et flertall på distriktets årsmøte krever det, eller hvis områdestyret forlanger det, skal nye bruksregler utarbeides i henhold til reglene foran.

Reintallet for den enkelte siida, jf. § 60, skal forelegges for reindriftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning.

§ 59 Beitebruk

Gjennom regler om beitebruk skal distriktets reineiere sikres tilgang til nødvendige beiter, her-

under kalvingsland, flyttleier og paringsområder. Reglene skal ivareta prinsippene for god reindrift bært på samiske tradisjoner og sedvaner.

Reglene om beitebruk skal bygge på den tradisjonelle utøvelse av reindrift på arealene og fremme rasjonelle bruksordninger. Reglene om beitebruk må ikke være i strid med en siidas rettigheter etablert på særskilt rettsgrunnlag.

Det skal fastsettes regler om beitetid, med mindre slike er fastsatt av områdestyret i medhold av § 61.

Leder av en siidaandel kan bringe reglene om beitebruk inn for jordskifteretten innen seks måneder etter at de er godkjent av områdestyret. Regler om beitebruk som slår urimelig ut overfor enkelte, eller er i strid med rettigheter ervervet ved særskilt rettsgrunnlag, kan settes til side av jordskifteretten.

Områdestyret kan, når sterke grunner taler for det, gi dispensasjon fra beitebruksreglene.

Ved brudd på reglene om beitebruk kan det trefes tiltak som nevnt i kapittel 11.

§ 60 Reintall

I bruksreglene, jf. § 57, skal det fastsettes et øvre reintall for den enkelte sommersiida. Reintallet skal fastsettes ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Det skal i bruksreglene gjøres nærmere rede for de drifts- og beitemessige vurderinger som ligger til grunn for det fastsatte reintallet. Der det er påkrevet for å få en forsvarlig bruk av vinterbeitene, kan det også fastsettes et reintall for de forskjellige vintersiidaene.

En vintersiida eller annen gruppering kan be om at det fastsettes et eget reintall for dem.

Overstiger reintallet i siidaen det reintall som er fastsatt etter første eller annet ledd, skal siidaen utarbeide en reduksjonsplan. Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig. Reindrifststyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres. Det skal settes frister for utarbeidelse av plan og gjennomføring av reintallsreduksjon.

Det kan fastsettes et øvre reintall pr. siidaandel. En reduksjon av siidaens reintall i henhold til tredje ledd skal i så fall skje ved at de siidaandeler som har et reintall som overstiger det fastsatte reintall for siidaandelen, først reduserer ned til det fastsatte reintallet.

Departementet kan ved forskrift gi utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall. Slik forskrift kan avgrenses til å gjelde ett eller flere reinbeitedistrikter eller ett eller flere reinbeiteområder.

§ 61 Beitetider

Der det er nødvendig for vern av årstidsbeitene, kan områdestyret fastsette beitetider for de ulike års-

tidsbeitene. Leder av siidaandel skal påse at rein i lederens flokk ikke oppholder seg på beiteområder i strid med disse reglene.

Der forholdene gjør det nødvendig, kan beitetidene fravikes etter tillatelse av reindrifstagnomen. Det gjelder også beitetider fastsatt etter § 59. Dispensasjon fra beitetidene utover fire uker gis av områdestyret.

§ 62 Distriktsplaner

Distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planlegging.

Distriktsplanen skal inneholde:

1. angivelse av flyttemønstre i distriktet
2. oversikt over årstidsbeiter, kalvingsland o.l.
3. oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også gå fram av planen
4. oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art
5. eventuell inndeling i beitesoner.

Leder for en siidaandel er pliktig til å gi nødvendige opplysninger for utarbeidelse av planen.

Kommune, fylkeskommune og fylkesmann bør orienteres om planarbeidet og skal gjøres kjent med hovedinnholdet i planen før den vedtas. Kommune, fylkeskommune og fylkesmann, samt berørte nabo-distrikter, skal få tilsendt den vedtatte planen. Planen skal også sendes til områdestyret.

Kapittel 8 Forholdet til annen bruk

§ 63 Utnytting av eiendom i reinbeiteområde

Grunneier eller bruksberettiget må ikke utnytte sin eiendom i reinbeiteområde på en slik måte at det er til vesentlig skade eller ulempe for reindrifstutøvelse i samsvar med denne lov. Første punktum er likevel ikke til hinder for vanlig utnytting av eiendom til jordbruk, skogbruk eller annen utnytting av utmark til landbruksformål.

Før tiltak som kan bli til vesentlig skade eller ulempe for reindrifstutøverne blir satt i verk, skal varsel gis til vedkommende distriktsstyre. Varsel skal gis senest tre uker før planlagt iverksetting. Om varsel ikke er gitt, eller partene er uenige om tiltaket rammes av bestemmelsen i første ledd, kan områdestyret nedlegge forbud mot iverksetting inntil overenskomst er inngått eller til jordskifteretten har behandlet saken.

Spørsmål om et tiltak kommer i strid med første ledd, kan avgjøres på forhånd ved skjønn ved jord-

skifteretten. Skjønnnet kan også avgjøre hvordan og på hvilke vilkår tiltaket kan gjennomføres. Skjønn kan kreves av den som akter å sette et tiltak i verk eller av distriktsstyret ved lederen. Er distriktsstyre ikke opprettet, kan skjønn kreves av reindriftsutøver i distriktet som vil bli berørt av tiltaket.

§ 64 *Opptaining av reinlav*

Kongen kan ved forskrift regulere opptainingen av reinlav i reinbeitedistrikt og for nærmere avgrenset område helt forby opptaining av reinlav dersom dette anses nødvendig av hensyn til reindriften.

§ 65 *Ferdsel i område hvor rein beiter*

De som ferdes i område hvor rein beiter, plikter å vise hensyn og opptre med varsomhet slik at reinen ikke unødig uroes eller skremmes under beiting, flytting mv. Særlig hensyn skal vises i forbindelse med reinens brunsttid, kalving, merking, skilling og slakting.

Områdestyret kan, etter anmodning fra vedkommende distriktsstyre eller fra reieneiere i området, stille vilkår for eller nedlegge tidsbegrenset forbud mot større arrangement, idrettsstevne, jakthundprøve eller liknende virksomhet som kan være til særlig skade for reindriften. Vedtaket må gjelde et bestemt angitt område og kan bare fattes etter at grunneier og kommune er hørt. Gjelder vedtaket et konkret arrangement, skal også arrangør høres.

§ 66 *Hunder*

Om sikring av hund, opptak av løs hund, avlving av hund, reaksjoner mot hundeholderen mv. gjelder hundeloven.

Hundens eier og besitter plikter en for begge og begge for en å yte erstatning for skade som hunden volder på tamrein og for utgifter og ulemper som påføres reieneieren ved at hunden urettmessig jager eller skremmer rein under lovlig opphold eller flytting, uten hensyn til skyld.

Kapittel 9 Ansvar for skade. Skjønn

§ 67 *Objektivt og felles ansvar*

Med de unntak som er fastsatt i denne lov, er eier av rein ansvarlig for skade reinen volder uten hensyn til skyld.

For skade som volder av rein i reinbeitedistrikt, er samtlige reieneiere som utøver reindriften i distriktet ansvarlige en for alle og alle for en. Er slik skade voldt utenfor reinbeitedistrikt av rein som må antas å tilhøre reieneiere som utøver reindriften i nærliggende distrikt, er de reieneiere som utøver reindriften i vedkommende distrikt på samme måte solidarisk ansvarlige overfor skadelidte. Kongen kan avgrense det

område utenfor bestemt reinbeitedistrikt hvor slikt solidarisk ansvar skal gjelde.

For skade som volder av rein som tilhører noen som i henhold til § 8, jf. fjellova § 17, utøver reindriften utenfor reinbeitedistrikt, er de som utøver reindriften innenfor område hvor den skadegjørende rein antas å høre hjemme, ansvarlig en for alle og alle for en.

Krav om erstatning for skade i henhold til annet ledd kan rettes mot distriktsstyret i vedkommende reinbeitedistrikt v/lederen eller direkte mot eieren av den rein som har voldt skaden.

Erstatning som blir pålagt reinbeitedistriktet ved distriktsstyret, skal distriktets årsmøte utlikne på distriktets reieneiere i forhold til hvor mange rein hver enkelt reieneier har, men slik at reieneiere som godtgjør at deres rein ikke har medvirket til skaden, ikke kan pålegges å utrede noen del av erstatningen. Utliknet erstatningsbeløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

Godtgjøres det at det er rein fra annet distrikt som har voldt eller medvirket til skaden, kan regress gjøres gjeldende overfor dette distriktet i samsvar med reglene i denne paragraf.

§ 68 *Unntak fra det objektive ansvaret*

Bestemmelsene i § 67 om erstatningsansvar uten hensyn til skyld gjelder ikke for skade som volder under lovlig flytting, opphold eller beiting på flyttlei eller beiteområde i fjell eller utmark som nevnt i § 19 dersom det ikke er tale om skade som i vesentlig grad overstiger det som må anses som en påregnelig følge av en rasjonell og forsvarlig drift, eksempelvis fordi adgangen til reinbeite mv. er brukt på en slik måte at en grunneier eller bruksberettiget er blitt særskilt belastet på bufebeite eller skog.

Bestemmelsene i § 67 om ansvar uten hensyn til skyld gjelder heller ikke for skade som rein under ellers lovlig opphold volder på avskåren avling dersom ikke avlingen er beskyttet ved gjerde som freder mot rein eller på annen forsvarlig måte.

§ 69 *Gjerdeskjønn*

I et reinbeitedistrikt kan så vel distriktsstyret som den enkelte reieneier i mangel av minnelig overenskomst få avgjort ved skjønn ved jordskifteretten om reieneieren skal ha adgang til å føre opp gjerde til støtte for sin driveplikt og sikring mot erstatningsansvar. Jordskifteretten skal i tilfelle bestemme hvor gjerdet skal plasseres og hvordan det skal utføres. Jordskifteretten kan også pålegge vedkommende grunneier å bære en rimelig del av kostnadene med oppføring av gjerdet og fremtidig vedlikehold i forhold til den nytte grunneieren for sin del vil ha av tiltaket.

På samme måte kan en grunneier kreve avgjort ved skjønn ved jordskifteretten om noen del av utgiftene ved oppføring av gjerde som nevnt i § 19 og i § 68 annet ledd bør utliknes på reieneierne.

§ 70 Erstatningsskjønn

I mangel av enighet som er bekreftet skriftlig av reineieren eller distriktsstyret ved lederen, avgjøres krav om erstatning for skade voldt av rein ved skjønn ved jordskifteretten eller tingretten.

Krav om skjønn bør fremsettes snarest mulig. I kravet om skjønn skal det gis så vidt mulig nøyaktige opplysninger om tid og sted for skadevoldelsen, skadens art og omfang og erstatningskravets størrelse. Det bør så vidt mulig gis opplysninger som kan ha betydning for å fastslå hvem som eier den reinen som har gjort skaden. Eventuelle vitner og andre bevis bør også oppgis.

Retten leder skal snarest mulig foreta befarings etter at krav om skjønn er innkommet. Med på befaringen skal være representant fra vedkommende kommune og reindriftsetaten for å bistå rettens leder med faglige vurderinger. Om mulig skal også lederen i vedkommende reinbeitedistrikt være med, foruten den som har krevd skjønnet. Er det åpenbart at det ikke er skjedd noen skade voldt av reinen, kan rettens leder avvise kravet om skjønn av eget tiltak.

Skjønnet skal fremmes så snart som mulig. Gjelder det skade voldt av rein som antas å høre hjemme i reinbeitedistrikt, skal distriktsstyret ved lederen alltid innkalles til skjønnet.

Skjønnsstyreren kan på ethvert trinn av saksbehandlingen forsøke meglings med sikte på å oppnå en minnelig ordning.

Skjønnet skal vurdere om skaden er voldt av rein og er av en slik art at den kan kreves erstattet og i tilfelle taksere skaden og fastsette erstatningsbeløpet.

Kapittel 10 Myndighetsorganer

§ 71 Reindriftsstyret

Det opprettes et reindriftsstyre på syv medlemmer med personlige varamedlemmer der fire av medlemmene med varamedlemmer oppnevnes av Kongen og tre medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Sametinget. Reindriftsstyret er faglig rådgiver for den sentrale reindriftsadministrasjonen, reinforskningen og rettledningstjenesten, og skal behandle de saker som følger av loven her samt etter Kongens nærmere bestemmelser. Reindriftsstyrets virkeområde kan avgrenses til å omfatte reindrift innenfor det samiske reinbeiteområdet.

Ved oppnevning av medlemmer til reindriftsstyret skal det legges vekt på en rimelig geografisk fordeling, allsidige faglige forutsetninger og samfunns-erfaring, og mest mulig lik representasjon av begge kjønn. Blant medlemmene skal det være aktive utøvere av reindrift i reinbeiteområde. Reindriftens organisasjoner har forslagsrett.

Nærmere bestemmelser om reindriftsstyrets oppgaver, myndighet og arbeidsordning fastsettes av Kongen.

§ 72 Områdestyret

I hvert reinbeiteområde skal det være et områdestyre på fem eller syv medlemmer med personlige varamedlemmer. Fylkestinget oppnevner tre, eventuelt fire medlemmer med varamedlemmer og Sametinget oppnevner to, eventuelt tre medlemmer med varamedlemmer. Områdestyret oppnevnes for fire år av gangen under iakttakelse av samme hensyn som nevnt i § 71 annet ledd.

Nærmere bestemmelser om områdestyrenes gjøremål og myndighet ut over det som følger direkte av loven, fastsettes av Kongen. Kongen kan gi bestemmelser om områdestyrenes arbeidsordning.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser om valg av områdestyret, bl.a. for det tilfelle at reinbeiteområdet ikke i sin helhet faller innenfor ett enkelt fylke og om funksjonstiden for medlemmene ved første gangs valg.

Hvis særlige grunner medfører at det ikke er behov for områdestyre i et reinbeiteområde, kan Kongen fritta for oppnevning av områdestyre.

§ 73 Megling

Områdestyret kan av eget tiltak eller etter ønske fra en leder av siidaandel, fra en siida eller fra et distrikt bestemme at det skal megles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt.

Områdestyret eller Reindriftsstyret utpeker en person som antas å ha tillit hos begge parter som megler. Megleren innkaller til møte med rimelig varsel, og begge parter har plikt til å møte.

Nærmere regler om gjennomføring av meglings fastsettes av departementet.

Kapittel 11 Sanksjoner og tvangstiltak

§ 74 Plikt til å etterleve loven

Enhver plikter å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det samme gjelder vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser. Overtrudelse kan medføre sanksjoner og tvangstiltak etter reglene i dette kapittel.

§ 75 Pålegg om opphør av ulovlige forhold

Drives virksomhet i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser, skal reindriftsstyret eller områdestyret, når offentlige interesser tilsier det, gi nødvendige pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør, herunder pålegg om retting og fjerning av ulovlig oppførte hytter og anlegg mv. Sli-

ke tiltak kan kreves gjennomført innen en nærmere fastsatt frist. Reindrifststyret eller områdestyret kan delegere sin myndighet etter paragrafen her til henholdsvis reindriftssjefen og reindrifstagnonomen.

§ 76 *Tvangsmulkt*

I pålegg etter § 75 kan reindrifststyret eller områdestyret fastsette en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylning av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Kongen kan gi nærmere regler om bruk av og størrelsen på tvangsmulkt.

Reindrifststyret og områdestyret kan helt eller delvis frafalle påløpt tvangsmulkt når sterke grunner taler for det.

Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 77 *Avgift ved brudd på bruksregler*

Reindrifststyret eller områdestyret kan, etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kongen, ilegge leder av siidaandelen en avgift ved brudd på bruksregler gitt i medhold av § 57. Slik avgift skal tilfalle vedkommende fond, jf. § 47.

Vedtak om avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 78 *Forelegg*

Reindrifststyret eller områdestyret kan utferdige forelegg mot den som innen en fastsatt frist unnlater å etterkomme pålegg etter § 75. Dersom det er gått mer enn 6 måneder siden pålegget ble gitt, skal den som forelegget rettes mot, gis anledning til å uttale seg før forelegget utferdiges. Forelegget skal gi opplysning om bestemmelsene i annet ledd og skal så langt mulig forkynnes for den det er rettet mot.

Den som forelegget er rettet mot, kan reise søksmål mot staten for å få forelegget prøvd. Blir søksmål ikke reist innen 60 dager fra forkynnelsen, har forelegget samme virkning som rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer. Fristen kan forlenges av reindrifststyret eller områdestyret. Forelegg kan ikke påklages.

Blir pålegg i rettskraftig dom eller dermed likestilt forelegg ikke etterkommet, kan reindrifststyret eller områdestyret la de nødvendige tiltak gjennomføres for dens regning som forelegget eller dommen er rettet mot uten at det er nødvendig med kjennelse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14.

§ 79 *Tvangstiltak*

Reindrifststyret eller områdestyret kan, dersom pålegg etter § 75 ikke er etterkommet, og andre tiltak ikke anses formålstjenlig, gjøre vedtak om tvangstiltak. Vedtak om tvangstiltak kan gå ut på

1. at det foretas nødvendig arbeid og kontroll for å få gjennomført pålegg om samling, skilling, merking, utdriving og telling av rein,
2. avlaving av rein hvor utdriving ikke har latt seg gjennomføre,
3. reduksjon av antallet rein i en siidaandel,
4. riving av ulovlig oppsatte hytter, gjerder eller anlegg.

Reindrifststyret og områdestyret kan delegere sin myndighet til å treffe vedtak om tvangstiltak etter første ledd nr. 1 og 2 til henholdsvis reindriftssjefen og reindrifstagnonomen.

Vedtak etter første ledd er tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13. Vedtakene fullbyrdes etter tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14. Reindrifststyret og områdestyret kan begjære tvangsfullbyrdelse. Vedtak etter første ledd nr. 1 kan iverksettes uten at det er nødvendig å bringe saken inn for namsmyndighetene.

Utgifter ved tiltak etter denne paragraf skal bæres av reineieren og er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 80 *Straffansvar*

Overtredelse av denne lov eller av forskrifter, pålegg, forbud eller andre bestemmelser som er gitt eller opprettholdt i medhold av loven, straffes med bøter så fremt forholdet ikke rammes av noen strengere straffebestemmelse. Forsøk straffes likt med fullbyrdet forseelse. Også uaktsom overtredelse og medvirkning er straffbar.

Kapittel 12 Avsluttende bestemmelser

§ 81 *Forskrifter*

Departementet kan fastsette nærmere forskrifter til gjennomføring av denne lov, herunder om telling av rein og kontroll av reintall.

§ 82 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift.

Kongen kan gi overgangsbestemmelser, herunder bestemme i hvilken grad bestemmelser gitt i medhold av den tidligere lov skal gjelde fortsatt, så fremt de ikke kommer i strid med loven her.

§ 83 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eidegom § 30 oppheves henvisningen til lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift og ny henvisning til lov DDMM 2007 nr. XX om reindrift føyes til.

2. I lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav c nr. 3 skal lyde:

gi reglar om bruken i område *i det samiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*. Retten kan ikkje regulere tilhøva mellom dei som utøver slik reindrift.

§ 6 a første ledd første punktum skal lyde:

Jordskifteretten kan i særskild sak eller i samband med jordskifte halde skjønn etter *reindriftslova*.

§ 6 a nytt annet ledd skal lyde:

Jordskifteretten skal behandle saker etter reindriftslova § 59 fjerde ledd.

§ 35 bokstav i skal lyde:

ordne tilhøva mellom reindrifta og grunneigarar og andre rettshavarar i område *i det samiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*, når det gjeld beite, flyttlei og liknande.

§ 36 annet ledd skal lyde:

Rett til reindrift *i det samiske reinbeiteområdet* kan ikkje avløyast.

§ 88 annet ledd annet punktum skal lyde:

I område *i det samiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*, kan òg leiar av reinbeitedistrikt krevje grensegang.

§ 88 a første ledd skal lyde:

Eigar eller innehavar av alltidvarande bruksrett kan krevje at jordskifteretten skal klarleggje og fastsette eigedoms- og bruksrettstilhøva i *sameiger*, i andre område der det er sambruk mellom eigedomar og *i område i det samiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*, når dette er nødvendig av omsyn til ein rasjonell bruk av området *eller for registrering av uregistrert jordsameige*.

3. I lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet skal § 31 første ledd annet punktum lyde:

Reindriftsamenes jakt og fangst reguleres av *reindriftsloven § 26*.

4. I lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal gjøres følgende endringer:

§ 2 første og annet punktum skal lyde:

Utøvelse av reindrift i de kommunene loven omfatter krever særskilt tillatelse av Kongen i samsvar med *reindriftsloven § 8*. Tillatelse kan bare gis til personer som oppfyller vilkårene i *reindriftsloven § 9* for å eie rein i *det samiske reinbeiteområdet*.

§ 3 første ledd skal lyde:

I kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal kan Kongen mot vederlag etter skjønn kreve avstått til staten rett til å utøve reindrift slik denne beskrives i *reindriftsloven §§ 19 til 24*, når dette finnes nødvendig for å sikre fortsatt samisk reindrift i området og det må regnes med at inngrepet utvilsomt vil være til mer gagn enn skade.

§ 4 første ledd skal lyde:

Reindriftslovens regler om reindrift *i samiske regionale reinbeiteområder og samiske reinbeitedistrikter* gjelder tilsvarende for reindriften i området som omfattes av denne lov, så langt de passer. Bestemmelsene i *reindriftsloven §§ 25, 26 og 63* gjelder likevel ikke.

5. I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. skal § 22 annet ledd lyde:

Reindriftssamenes fiske reguleres av *reindriftsloven § 26*.

6. I lov 4. juli 2003 nr. 74 om hundehold gjøres følgende endringer:

§ 7 annet ledd skal lyde:

Om ferdsel med hund i område hvor tamrein beiter, gjelder også *reindriftsloven § 65*.

§ 8 annet ledd skal lyde:

For bruk av hund under jakt og fangst mv. gjelder også viltloven § 23, jf. § 26, og *reindriftsloven § 65*.

§ 27 første ledd skal lyde:

Om erstatningsansvar for skade voldt av hund gjelder det som følger av andre lovfestede og ulovfestede regler, bl.a. skadeserstatningsloven § 1-5 om ansvar for dyr og *reindriftsloven § 66* om hunder.

7. I lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering § 52 nr. 9 skal endringen i lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. § 88 a lyde:

Eigar eller innehavar av alltidvarande bruksrett kan krevje at jordskifteretten skal klarleggje og fastsette eigedoms- og bruksrettstilhøva i *sameiger*, i andre område der det er sambruk mellom eigedomar

og i område i det samiske reinbeiteområdet der det går føre seg *reindrif*t, når dette er nødvendig av om- syn til ein rasjonell bruk av området eller for registrering av uregistrert jordsameige.

Oslo, i næringskomiteen, den 24. mai 2007

Lars Peder Brekk
leder

Arne L. Haugen
ordfører

Vedlegg

Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 16. april 2007

Ot.prp. nr. 25 (2006-2007) Lov om reindrift (reindriftsloven)

Jeg viser til Næringskomiteens brev av 28. mars 2007.

Innledningsvis vil jeg gi uttrykk for at det er positivt at politiet er opptatt av viktige og vanskelige spørsmål i reindriftsnæringen. Velordnede driftsforhold er en forutsetning for en bærekraftig reindrift.

Forslaget til ny reindriftslov skal gi et juridisk grunnlag for en god ressursforvaltning i reindriften. I Finnmark pågår det i tillegg et omfattende arbeid med det siktemål å få på plass en hensiktsmessig område-, distrikts- og siidainndeling. Disse ulike virkemidler og prosesser skal gi rammer som kan legge til rette for en velordnet drift, og forutsigbarhet for utøverne i næringen.

Samtidig er det vanskelig å utelukke at ulovligheter fortsatt vil forekomme. Lovforslaget inneholder derfor et eget sanksjonskapittel med bestemmelser som kan gi grunnlag for den oppfølging fra myndighetenes side som omstendighetene krever.

I dag er politiet tillagt kompetanse i reindriftsloven til å gi pålegg om å fjerne ulovlig beitende rein *utenfor* reinbeiteområde fastsatt i henhold til § 2, jfr. § 24 tredje ledd. Denne kompetansen har både reindriftsmyndighetene, politi og fylkesmann. Politiet har imidlertid ikke slik kompetanse *innenfor* reinbeiteområde fastsatt i henhold til § 2. Her er det reindriftsmyndighetene gjennom de styrende organer eller tjenestemann som har kompetansen. Etter departementets syn er bestemmelsen i dagens lov både uoversiktlig og uklar mht ansvarsfordeling. Reindriftslovutvalget har foreslått at kompetansen i ny lov til å gi pålegg om å fjerne ulovlig beitende rein gis til reindriftsmyndighetene både innenfor og utenfor reinbeiteområdet. I tråd med Reindriftslovutvalgets utredning, er det lagt opp til at det er de styrende organer i reindriften; reindriftsstyret og områdestyrene, som har kompetanse til å fatte vedtak om ulike former for tiltak dersom virksomhet drives i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av loven eller vedtak fattet med hjemmel i disse bestemmelser. Det må i den forbindelse understrekes at også næringen selv har representasjon i disse organer. Det vises til §§ 6 og 7 i dagens lov og §§ 71 og 72 i forslaget. I noen utstrekning er det lagt opp til at områdestyrets og reindriftsstyrets myndighet kan delegeres til reindriftsagronom og reindriftssjef, se forslaget § 75 siste punktum og § 79 annet ledd.

Politimestrene i Troms og Finnmark ga i sin høringsuttalelse uttrykk for at politiet måtte få kompe-

tanse direkte i reindriftsloven til å gripe inn overfor ulovlige forhold i reindriftsnæringen. Reindriftslovutvalget foreslo at det skulle opprettes et eget reinoppsyn, og at Statens naturoppsyn skulle ha ansvaret for dette, jf. § 12-4 i utvalgets forslag. Som det er redegjort for i proposisjonen under punkt 8.22, har regjeringen kommet til at et slikt forslag ikke bør følges opp i denne omgang. Dette er under henvisning til at Statens naturoppsyn gjennom finnmarksloven har overtatt statlige oppsynsoppgaver i Finnmark, og at det ikke er tatt endelig stilling til en eventuell rolle for Statens naturoppsyn når det gjelder ytterligere oppsynsoppgaver på Finnmarkseiendommens grunn. I påvente av utviklingen her, og en nærmere rolleavklaring mellom de ulike aktører hvor også politiets oppgaver er sentrale, forutsettes spørsmålet om opprettelse av et reinoppsyn å være noe man må ta stilling til senere. I den forbindelse vil det være naturlig å se nærmere på om politiet, gjennom bestemmelser i reindriftsloven, skal ha kompetanse til å gripe inn overfor reindriften i forskjellige sammenhenger.

Når det gjelder reintyveri, er dette etter Landbruks- og matdepartementets oppfatning et politimessig forhold, jf. også § 35 i forslaget med kommentarer.

Når det gjelder politilovens bestemmelser, tilligger det politiet å vurdere hvor langt kompetansen her rekker og i hvilken utstrekning den skal brukes. Landbruks- og matdepartementet har ikke grunnlag for sterke oppfatninger om dette, men antar at politiloven gir mulighet for å gripe inn ved brudd på bestemmelser og vedtak i henhold til reindriftslovgivningen, og ser det generelt slik at politiet må ha oppmerksomhet rettet mot reindriften på tilsvarende måte som samfunnet for øvrig.

Når det gjelder gjennomføring av tvangstiltak, er det Landbruks- og matdepartementets syn at de vanlige regler for tvangfullbyrdelse bør gjelde så langt som mulig. Departementet har imidlertid funnet grunn til å fravike dette opplegget i forhold til pålegg om samling, skilling, merking, utdriving og telling av rein, jfr. forslaget § 79 tredje ledd fjerde punktum. I slike tilfeller er det mest praktisk at reindriftsmyndighetene iverksetter gjennomføringen av tvangstiltaket uten at saken bringes inn for namsmyndighetene. Etter tvangfullbyrdelsesloven § 13-14 kan namsmyndighetene gi saksøker (reindriftsstyret eller områdestyret, jf. utkastet § 79 tredje ledd tredje punktum) rett til å utføre handlingen. Jeg antar at de kompetansespørsmål som politimesteren i Vest-Finnmark reiser, langt på vei vil kunne finne sin løsning innenfor disse rammer.

